МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

ЕРА, № 135 (4303).

10 НОЯБРЬ 1966 шу

Мах 2 кеп.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Советен Министрийн Советен орган.

Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

Планал бІаь гектар совгІа

«Надтеречный» ахача чхьагІара совхоза комсаш лелаерш толамца накъа баьхкар Октябра 49 шу дузача цІейна.

ХІанзле 400 гектара плантаж яь баьнна шоллагІча отделене кхаш леладераш. Из планал бІаь гектар дукхагІа хул. Укх деношка цу ерригача участке планировка чаккхйоаккхаргйолаш я. Цхьатарра планировка яь яьннача метте комсаш дІайогІара разбивка еш ба комсаш лелаераш.

Уж балхаш чаккхдьха бокъонца кийчдаь даьннача лаьтта пхиъ гидробураца тайп-тайпарча сортах йолча комсий гаьнаш дІайогІаш латт. Планах комсаш 65 гектара тІа мара дІайогІа езацар, хІаьта боахаме хІанзле 80 гектара тІа дІаегІа баьннаб. Ерригa укх шера гурахьен тІадоагІача шера бІаьстан юхьен 250 гектара тІа комсаш дІайогІа лага ба совхозе.

Шей сийна вахте этта тІехдика къахьийгар комсаш дІайогІача тракториста Сайдулаев Іалада, комсомольца Муртаев Сайпе, болхлоша Сулейманова Розас, Эльмурзаева ПаьтІамата, кхыбараша. Сменах шоай нормаш 130—150 процент тІехкхоачашъю цар.

М. СУЛТАНГИРЕЕВ.

МОСКВА. Сийлахь-йоккхачу Октябрьски социалистически революце 49-гІа шу дездеш. Мавзолея трибуна тІа. СУРТА ТІА: (аьттехьара аьрдехьа) И. В. Капитонов, Ю. В. Андропов, Б. Н. Пономарев, Ф. Д. Кулаков, Д. Ф. Устинов, В. В. Гришин, А. Н. Шелепин, А. П. Кириленко, А. Я. Пельше, Г. И. Воронов, А. И. Микоян, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Н. В. Подгорный, А. Н. Косыгин, Л. И. Брежнев, Р. Я. Малиновский, К. Е. Ворошилов, А. А. Гречко, М. В. Захаров, А. А. Епишев, И. С. Конев, А. И. Еременко, В. Д. Соколовский, И. Х. Баграмян, К. С. Москаленко, С. Г. Горшков, Ф. И. Голиков, В. И. Чуйнов.

В. Савостьянова сурт. ТАСС фотохроника.

СИЙЛАХЬ-ЙОККХИЙЧА КОТАЛОНИЙ НИКЪ

СЪЕЗДИЙ КРЕМЛЕВСКИ ДВОРЕЦЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ ЗАСЕДАНИ

Сийлахь - доккхача исторически денна накъабода вай мохк. Календара тІара лист хувца а енна, дІадолалургда кердача заман шовзткъе иттлагІа шу. Вай эгтара доккхагІа цІей долча дийнахьа къаьстта шийн тайпарча доккхало хьалдуэ советски наьха дегаш. Из—эгтара хьалха социалистически революци яьчен хьинар ца кходеш Коммунистически парте кулгалпа ах бІаь шу хІана дац аьнна йолча хана Октябра революционни къовсамашка хьахиннача шийн пачхьалкхен низ чІоагІбеш хьадоагІачен халкъа доккхал.

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 49 шу дизара хетаяь яр 6-ча ноябре съездий Кремлевски Двореце хинна къахьегамхой депутатий Московски городской Советен парте городской комитетен торжественни заседани.

Двореце Іалаьмате йоккха сийрда зал хьалийзар московски предприятей болхлоша, инженераша, техникаша, Іилмахоша, культура деятелаша, Советски Эскара тІемахоша, Москвана гонахьарча колхозийн совхозийн къахьегамхоша. Цига бар доазол дехьара хьаьший, кхыча мехкашкара дипломаташ.

Гулбеннараша чІоагІа тІоараш а детташ тІаэц торжественни заседане президиуме гучабаьнна новкъостий Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, В. В. Гришин, Д. Ф. Устинов, Ю. В. Андропов, И. В. Капитонов, Ф. Д. Кулаков, В. Н. Пономарев.

Президиумера моттигаш ишта дІалувц новкъосташа А. И. Микояна, К. Е. Ворошилова, СССР Министрий Совета Председатела заместителаша, СССР Лаккхехьарча Совета палатай председателаша, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума членаша, парте ветеранаша, столични организацей викалаша, летчикаша - космонавташа.

Заседани хьайийлар КПСС ЦК члена, къахьегамхой депутатий Московски городской Совета исполкома председатела В. Ф. Промыслова. Цо хоам бир заседане дуккхача коммунистически, болхлой, къамий - демократически партей делегацеш, профсоюзни делегацеш, доазол дехьарча кагирхой, кхалнаьха, культурни, кхыча общественни организацей викалаш хиларах.

Гулбеннараша дег тІара, дІайха моаршал хет делегацей кулгалхошкен членашкен, зале багІача доазол дехьарча берригача хьаьшашка.

«Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 49 шу» яха доклад йир КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК-арча партийни тІахьожама Комитета председатела А. Я. Пельше.

Торжественни заседани дІакъайлай аьле хьахкхайкаду.

Советски Союза Паччахьалкхен гимн ек. Зале чІоагІа тІоараш тох, ловцаш доах Советски Союза Коммунистически партии цун ленински Центральни Комитети хестаеш, Советски правительства сийна, сийлахь - доккхача советски халкъа сийна.

Боккхача толамца чакх а доалаш, концерт оттадир гулбеннараштa.

Сийлахь - боккхача Октябра 49 шу дизара хетаяь торжественни заседанеш хилар ишта Ленинграде, Киеве, Ташкенте, Вильнюсе, Фрунзе, кхыча союзни республикай столицашка а мехка городашка а.

(ТАСС).

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА ОКТЯБРЬСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕВОЛЮЦЕ 49-гІа ШУ

1966 шера 6 ноябре Кремлевски Двореце хиннача торжественни заседане

Новкъоста А. Я. Пельше яь доклад

Деза новкъостий!

Советски халкъо, дерригача дунен къахьегамхоша чІоагІа дездаь белалдоаккх Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 49 шу дизар. Кхоана, 7-ча ноябре, дархІа долалургда вай Советски паччахьалкхен вахара ах бІаь шу дизар белгалдоаккхаргдолча юбилейни шера денош.

Аламий дегашка кІезига латтац истори дегІаахара мел яь а влияни яь йола событеш. Цхьабакъда, 1917 шера 25 октябре саррахьа Россе хинначунца нийсъяла йиш йолаш цхьаккха а яц харех. Петрограде гІеттача, большевикий парте вІашагІтехачен кхотаяьчен Петрограда пролетариато Владимир Ильич Ленина кулгалца буржуазно-помещикий стройна хІалакьеш хІама а техар. Іаьдал шийн бе а деллар.

Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци я кердача замана юхь дІайолаьяр. Европа, Азе, Африка, Латински Америка дуккхача мехкашка дІахора еррига революцеш хьайолалу пункт а хинна дІаэттар. Российски пролетариата карагІаьнна турпала гІулакх дІахо а хургда болхлой классен капиталистически мехкий берригача къахьегамхойи дегаш урауваттадеш бола хьокхам, цар революционни къовсаме царпа никъ хьеха седкъа.

Октябрь котбаларца чаккхъяьлар массанахьа а капитализма доал лаьтта ха. ХІана социалистически система чІоагІъеннай дунен дильагІа дакъа совгІа долча моттиге, цо чулоац вай планета тІа бахача берригача нахах кхоалагІа дакъа совгІа бараш. Россе хиннача Октябрьски революце империализмана духьала мукъахийцал къамий-кортамукъален болама доккхий низаш. Колониальни империй гаргаш тІа хьаяьй кховзткъа совгІа суверенни паччахьалкхе. Царех цхьадолча мехкашка гуш да капиталистически боацача наькъаца даха безам болаш уж хилар. тІа-тІа къаьгагІа гучаювл социалистически уйлаш.

Советски Союзе коммунизм хьалъелга шоай дулхах-цІийх лета гІулакх санна лаьрхІа ца Іеш, шоай доккха интернациональни декхар а лоархІаш болча вай мехка къахьегамхоша Коммунистически парте кулгалца кІаьл ца луш чІоагІбу дунен тІа эгтара хьалхарча болхлойи ахархойи социалистически Дай-мехка экономически, политически, тІема низ.

I. ЛЕНИНИЗМА ИДЕЯЙ, ОКТЯБРА ИДЕЯЙ КОТАЛО

Новкъостий!

Дегаш ураэттаи гІаддахаи долаш накъадолх Сийлахь-боккхача Октябра советски наьха дерриге ноахалаш: Советски Іаьдал даьккхараш, социалистически общество хьалъяьраш, Дай-мехка тІем тІа дегаш из лораяьраш а, даьщцен боккхагІа болча вежаращцен цхьана революце сийлахь-доккха гІулакх дІахохьош бараш а.

Вай вІашагІтох дагалаттараши уйлаши цаІаш хилаpo, кхача гІертараш цаІаш хилро а юкъарча гІулакхо а— коммунизм хьалъяро. Дегаш кІоаргга тохадолийташ дагаух вайна Владимир Ильича тІахьехам: октябрьски къовсамхой лаppагІа ахар. цар турпалал лелаяр. Уйланца социалистически революце сийлахь-воккхача баьччага кхайкаш. вай ах: кастта ах бІаь шу дуза бІубенна Октябра турпалий сийлахьча новкъа советски халкъ дода!

Турпалерча къовсамийи сийлахь-йоккхача коталонийи 49 шу тІехьашкахьа дисад. ДІадаха хІара шу вайна дагадоагІаши дезеи да советски халкъа низ боккха хилара, марксистско-ленински идеяш эшаергйоацаш хилара теш из доландаь.

Керда вахар хьакхоллар духьа яьй къахьегача адамаша Октябрьски революци, хІаьта цудухьа юххьанцаенз творчески, эргалонаш ара хьисап долаш а хиннай.

Болхлой классо политически Іаьдал шийн бе деллача хана В. И. Ленин цу сахьте оттае волавелар социализм хьалъяра план. Малхбузехьарча дуккхача «говзанчашта» утопически, кхоачаш хургйоацаш я аьнна хетар из план. Кхыметтел вай мехка а бар парти ленински наькъа тІара яккха гІерташ нах. ЦаІаш гІертар кагийбуржуазни авантюризма политика цунах хьоарчае, вожаш — либеральни реформизма политика.

Ленина дийрхІараш кхоачашде дийзар фразерашта а авантюристашта а, маловерашта капитулянташтен духьала, троцкисташта, аьттехьарча оппортунисташта, национал - уклонисташта, ленинизмаца моастагІал долча кхыча группашта духьала лоаттабеча лирача къовсаме.

Социализма идеишта Іалаьмате чІоагІа мутІахьа хулга, котдаргхиларах тешилга, болхлой классен цун авангарда — партен аьшка дисциплина, денал, уж кхотаенна хулга эшар революце декхарий дерригдунен-исторически сийленнен къаьнарча Россегара тІехьаленна хьаийцача геттара тІехьадиса хиларан юкъера Іалаьмате лакха шув дІабаккхара.

Хьисап дича ховргда 1921 шера бІаьстан юхье цхьан саррахьа серда-ло йоацаш, меца йолча Москве мехка кхелий уйлаш еш ше волаш, Владимир Ильича мел йоакхо еш яздаьд:

«РСФСР карта тІа хьажал шо. Вологдера къилбаседенгахьа, Ростов-на-Донурен Саратоверен къулба-малхбоаленгахьа. Оренбургерен Омскерен къулбехьенгахьа. Томскера къилбаседенгахьа йолх итташ йоккхий культурни паччахьалкхенаш тІахошаргйолаш йола шера аренаш. ХІаьта уж еррига аренаш дІалаьцца латт богпатриархальщина, ах аккал а боъонца ше маярра йола аккал а». (Сочиненей биэза бола гуллам, т. 43. оагІ. 228).

Революционни оптимизмах визза, болхлой классен цун партен творчески низех боарам боацаш чІоагІа тешаш хиннача В. И. Ленина хьийхад, цу хьалашка а хила йиш йолаш да социализмага довлилга, яхаш.

Ленински парте кулгалца советски халкъо толамца дІадаьккхар боарам боацаш чІоагІа тІехьадиса хІалак хиннея хилар. ЧІоагІа дегІаена экономикен хьалха латта культурей а йолаш йола чІоагІен тоалуш латтен социалистически держава а хинна дІаэттай вай Даьхе.

Революцена карагІаьнна уж хІамаш цхьа иштта хила дезаш, массазардараш санна дола, шин-шегІа кхеталеш дола хІамаш лоархІ вай тахан, новкъостий. Цхьабакъда, вай мохк дІалхача хана мишта хиннаб а хІанз из мишта а уйла яьчул тІехьагІа, къаьсттача кІоаргалца холу социалистически революцеx эргалонаш еш бола боккха низ боаллаш хилар, вай мехка из яьнна доккха праз хилар!

Шаьра никъ а боацаш, адама па байзаи хален никъ ба вай мехко хьабенар. Шийн «Публициста заметкашка» В. И. Ленина образно нийсбаьб къонача Советски паччахьалкхен никъ «...Іалаьмате лакхача, нийсса урагІча, цІаккха а тахканза болча лоамаца... Укхаза яц е экипаж а, е никъ а, цхьаккха хІама, хьалхагІа техка цхьаккха хІама!».

Бирсачен озабезам ца беш баьчен тохкамах — хано баьча тохкамах чаккхъяьннай советски строй, боахама социалистически система, коммунистически парте политика. Эггара хьалхара юхь йолаьрий исторически мисси сийленца кхоачашъяьй вай парте, вай халкъо.

Башха йІаьха йоацача исторически хана чаккхъяккхай вай Даьхе экономически гІулакхашта кхычарех тийша ца хулга Іалашдаьи цунах дунен тІа шоллагІа промышленни держава яьи йола мехка индустриализаци.

Толаме кхоачашйир социалистически революце цхьаькха чоалхане проблема а — юрта боахама коллективизаци. Из бар эггара нийсагІа бола, ленински кооперативни плано белгалбаьккха, технически тІехьадиса кагийтоварни ахархой боахамаш боккхача, механизированни коллективни боахама рельсаш тІа даьха никъ.

Цу цхьан ханна кІоаргга культурни революци а хилар Советски Союзе. Социализм хьалъяра программа лоархІамегІара доккха дакъа а хинна дІаэттар из. Владимир Ильича белгалдаьхад: «...йохаяьча капитализмо вузорг вац. Капитализмо юхейита еррига культура хьаэца а цунах социализм хьалъе а еза. Хьаэца деза дерригa Іилма, техника, еррига знанеш, искусство. Из ца дой коммунистически общества вахар хьалдулургдац вайга».

Эрсийн дунени культура дуккхача адамашка кхачийтай парте. Миллионаш болча болхлоша, ахархоша, цар бераша лаккхера образовани яьккхай. Мехка хьалкхийнай халкъа интеллигенци.

СССР-е социализм котъяларо овлангара хувцамаш дир социальнийн къамийн отношенеш даькъе. Кхотаенна, бІарчча цхьа паччахьалкхе хьахилийтай шоаех болхлоша, колхозхоша, интеллигенце. Из хьаечен чІоагІъеченн хьалхлен дакъа хила а хиннад, долаш а да къахьега ахархой шийна гоннахьа кхотабаьча вай турпалерча болхлой классага.

Коммунистически парте тешшаме чакхбаьхаб классови нийса никъ, хІаьта, болхлойи ахархойи цхьоагІонах ког гІортолга а еш, мохк бІубенна бигаб социализм хьалъярга.

Ленински къамий политика ларда тІа барт тайна дезал а хинна вІашагІкхийттад доккха а эІамига а бІаь совгІа халкъ. Вежарий барт - цхьоагІонца эрсий халкъа новкъосталца социализме кхаьчар уж. Царех дуккхачар капиталистически хьисапе дегІаахара балане стади юкъе а юташ баьб из никъ.

Советски строй чІоагІа хилара баь бирса тохкам бар Сийлахь - боккха Дай - мехка тІом. Доккхий зенаш - зуламаш ла дийзар вай халкъа шийн паргІатон кхычарех тийша цу хулген лорадар духьа. Из цхьа эскар шоллагІчул котдалар хинна ца Іеш, эггара хьалха из яр социализма котало, вай экономикан идеологен, Іилма а техника а, советски наьха къонахчала, цар дега чІоагІала котало. МоастагІа парх аьнна воха а ваь, фашистски лоала кІалхара даьхар Европа халкъаш, цу даькъе немецки халкъ а. Советски халкъа из деналера гІулакх цІаккха а дицлургдац аламленна!

Гаргакхоачаш латт немецко-фашистски бІунаш Москвана юххе дохадаь 25 шу дизар. Бирсача шера шоай ноакхош хьалха а даьха хьамсара столица лорае дІаэттар Советски Союза дерригача халкъий къонгаши мехкарийи, цаІ санна гІайттар берригa москвичаш. ЦІаккха а баьддерзаргдоацаш даим сийрда лепаргда Москван, вай города - турпала сий!

ТІом болча хана фашистски варвараша йоха а йир, йоага а йир 70 эзар совгІа вай городаши юрташи, йохаяь гувнаш дир дуккха эзараш йолча предприятеех, чубаха тховкІийле йоацаш битар итташ миллионаш нах. Дунен халкъашта юкъера еррига реакци гІадъяха кулгаш вІашагІхьекхаш яр цу хана. Советски Союзах дуккхача шерашка метта йоагІаргйоаца мела паччахьалкхе хургья аьнна хеташ. ТІаккха а — массазлагІа! — кхоачашхиланзар социализма моастагІашта хийттар.

ТІом сецачул тІехьагІарча хана промышленни продукци дукхагІа арахецара темпаш шера юкъера лаьрхІача Америка ВІашагІкхийттача Штаташкарчул лакхагІа хилар вайцига. Продукце цхьадола лоархІамегІара тайпаш арахецара гІулакха США-на тІехьакхийна ца Іеш, царел хьалха а яьлар СССР — вайцига дукхагІа доаккх аьшка руда, кІор, дукхагІа хьаю кокс, цемент, магистральни тепловозаши электровозаши, ка бола ялаташ чуэца комбайнаш, хьу, херх хьекха яьккха ардакх, зипаш.

СССР-е хьаю промышленни продукци тІом хьале хьалхагІарча 1940 шераца нийсйича дукха совгІа - эшашагІа йоацаш 8-за дукхагІа хиннаяр 1965 шера. Іилма - технически прогресса ларда тІа технически кхы тІа а кийчдаьд боахама лоархІамегІара доакъош.

ВорхІ шера план кхоачашъярца коммунизма материально - технически база хьаярга бодача новкъа лоархІамера гІа баьккхар советски халкъо. ВорхІ шера хьал а яь, болх бе йолаяллийтар пхиъ ахи эзар гаргга йоккха промышленни предприяти. Кертера производственни фондаш шозза дукхагІа хилар.

Из долла хІама — болхлоша, ахархоша, инженераша, техникаша, Іилман болхлоша шоай са ца кходеш белгтала турпаленца къахьегарах даьнна беркат.

Кхоана мехка городашкен юрташкен дезача ден демонстраце хьалхарча мугІарашка а этта, ноакхош тІа йоахкаш керда орденаши медалаши йолаш, бе лаьца шоай предприятейи гІишлонийи байракхаш йолаш гІоргба ворхІ шера план толаме кхоачашъярах доккхий правительственни совгІаташ денна бола эзараш къахьегамхой. Даьхено бе боаггІача тайпара мах баьб социалистически яхье котбаьннарий, доккхал ду шийн дикагІа болча къонгийи мехкарийи!

ТІехьайиса хиларгара экономически, политически, духовни низаш тоадаларга кхаччалца вай Даьхе чІоагІа дегІаяр дувзаденна да социалистически строяца, коммунизма идеалашта советски нах мутІахьа хиларца, партен халкъен цІаккха а юхаргйоаца барт - цхьоагІо хиларца. «Шийн цІи цІаккха а лергйоацача лаьккхай вай парте — йоахар Л. И. Брежнева КПСС XXIII-ча съезде, — сийлахь-доккхий хІамаш карагІдувргдолаш халкъ вІашагІтохен дегаш урауваттаден харца».

Советски Союзо яьхача дерригдунен - исторически коталонаша боъонца бакъдаьд Коммунистически парте, Октябрьски революце идеяш, ленинизма идеяш кхоачаш а еш, вай дугаш бола никъ нийса хилар!

II. КПСС XXIII-ча СЪЕЗДА РЕШЕНЕШ— КОММУНИЗМ ХЬАЛЪЯРА ДЕРРИГАЧА ХАЛКЪА ПРОГРАММА

Новкъостий!

Советски паччахьалкхе хьахинна ди дездеш хІара ше белгал массаза доаккх вай халкъо, хІамаш хьакхоллаш долчои да хинна латтачои е йоагІача тайпара, цІенхаштта итогаш ю дІадахача шера, хІаьта цул тІехьагІа, даьхача толамий бе боаггІача тайпара хам а бийя, коммунизм хьалъяра аргІанарча декхарашта тІаерзаю шийн уйла.

Сенца белгалдоалаш дар Октябрьски революце шовзткъе ийслагІа шу? Эггара хьалха советски наьхен доазол дехьарча вай доттагІийи сакхетам чу цІаккха а йоврг йоаца лар йитай цо йоккхача исторически событе — Советски Союза Коммунистически парте XXIII-ча съезда шу ше хиларах тарра.

Вай съездо дерригача дуненга дІахьекхар марксизма - ленинизма идеяш яхаргхилара низ коммунистически болам кхотабенна хилар, ревизионизмацеи догматизмацеи боъонна болча революционерий машар хург ца

(ДІахододар 2-ча оагІо тІа).

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА ОКТЯБРЬСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕВОЛЮЦЕ 49-гӀа ШУ

Новкъоста А. Я. Пельше яь доклад

(ДӀехьайодар. Доладу 1-ча агӀо тӀа).

хилар. Съезда решенеш цхьатарра къоабалъяь тӀайийцар партен халкъой, вежарашха йолча коммунистически болхлойи партеша. Ха дӀа ме йола дукхагӀа холу КПСС XXIII-ча съездо вай мехка политически, экономически, общественни вахара ерригача агӀонашта еш йола йоккхей дикей воздействи.

ТӀех ца доаккхаш ала йиш йолаш да, съезда болх хила хьакъ долаш йола творчества, деловитоста, принципиальноста атмосфера, партен паччахьалкхенеи балха чоалханерча дешаццара реалистически никъ хӀара деннарча практике тӀа - тӀа дукхагӀа чӀоагӀлуш латташ хилар.

ЛоархӀаме долаши баргагуччахьеи хьахьалхашка эттар 1964—1965 шерашка парте Центральни Комитета Пленумашкеи XXIII-ча съездеи кийчдаь, шиӣ овла а тӀехьа субъективизм дӀаяккхара, партийни паччахьалкхени вахара ленински нормаш чӀоагӀъяраи дегӀахкувлараи, социализма объективни экономически законаша дӀадехарашка хьежжа халкъа боахама Ӏилманца кулгалдеча Ӏалашдара тӀадерзадаь гӀулакхаш нийса хилар.

КПСС XXIII-ча съездо кийчйир халкъа боахам кхы тӀа а чӀоагӀа айбелга Ӏалашдергдолаш, советски наха эша материальни культурни хӀамаш диззагӀа кхоачашде хьалаш хулийтаргдолаш йола пхе шера план оттае лаьрхӀа Директиваш. Керттера производственни фондаш цкъан ахаза ен дукхагӀа хургъя, къаман доход 38—41 процент лакхлургъя, къахьегамхой реальни доходаш 1,3-аза лакхлургъя.

БӀубенна гӀабоахаш йола керда пятилетка. Боккхача толамца чакхъяьннай сийлахь - боккхача Октябра баха боагӀача тайпара накъабахар духьа лаьца хинна социалистически ях — тӀехьхоачашъяьй промышленни продукци арахецарей къахьегама овсарле лакхъяреи итт бетта план. Продукци хьаяра боарам соахка цу хана хинчачунца нийсбича 8,3 процент совгӀа лакхбеннаб планах 6,7 процент мара лакхбе ца безача.

КПСС Центральни Комитето дегтӀара даькъала бувц промышленноста болхлой, цар керда къахьегама толамаш дахар ловш ловца боакх.

Темпаш лакхъеш йоагӀа бахача наха эшаращца биззагӀа кхоачамбелга Ӏалашде дезаш йола яьга промышленность а. Ийс бетта 10 процент дукхагӀа арахийцад эипаш, тӀехнахьа дувхаду пазата баракъаш—20 процент, кога гӀирс—8 процент дукхагӀа.

Болхлой классо шера задани а ництал толаме кхоачашъергья аьнна хета йиш йолаш да. ХьалххагӀе даьча лоархӀамех укх шера мехкага кхоачаргда 97 миллион тонн болат, 260 миллион тонн совгӀа мехкдаьтта, 550 миллиард киловатт - сахьат электроэнерги.

Пятилетка хьалхара шу къаьстта шиӣ тайпара да. Промышленность кердача хьалашка болх бе йолаеннай халкъа боахама доал деча экономически методий лоархӀам чӀоагӀлуш латтача, производственни предприятей коллективай материальни безам совбувлаш а цар творчески инициатива лакхлуш а латтача хана. ХӀьта цунах хьахулаш дар хӀанз холуш а да.

Хьалха дӀаяхача ханарчул дикагӀа толамаш даьхад доал дара кердача система тӀа яьннача предприятеша. Масала, продукцена реализаци яра боарам 9 бетта 11 процент совгӀа лакхбеннаб укхаза соахка цу хана хиначунца нийсбича, къахьегама овсарле — 8 процент, пайда — 20 процент совгӀа.

Москвани Ленинградени хьалха латтача промышленни предприятей хьокхамах мехка заводашкеи фабрикашкеи тӀагӀертта къовсам лоаттабу производства технически боарам лакхбар духьа, продукце дикал тоаяр духьа. Дукхача предприятешка вӀаштӀехьдоакккаш латт керда, толашагӀа йола изделеш арахецилга.

Вай промышленноста толамаша гӀад а ъуг, дог ура а оттаду, цхьабакъда, цар белгтала, къайладахьа йиш яц долаш дола кхоачамбоацараш, дукхача предприятей а промышленноста бӀарччача доакъой а доалахьа долча Ӏалыимате доккхийча кхоачамех кӀезига, хӀьта цкъаза мишта эца беза ца ховш пайда эцаш хилар.

ДӀайолаяь экономически реформа дӀахо чакхъяккхар — доккха дерригача халкъа гӀулакх. Цо дӀадех лаьгӀ ца долийташ промышленни предприятей коллективаша, цар партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, министерствашеи ведомствашеи, плановни а финансови а органаша къахьегилга.

Керттерча производственни фондаех пайда дикагӀа эца, керда техника юкъекхахьа, къахьегам дикагӀа вӀаштӀехьбаккха, боахама расчет чӀоагӀъе еза. Планированеней материально - технически Ӏалашонией Ӏилман лардаш дукхагӀа юкъекхахьанза, къахьегамах мах нийса телга Ӏалашданза даргдац. ЧӀоагӀа лоархӀам беш да экономика кӀоаргга йовзаш, производство вӀаштӀехьъяккхара керда экономически методаш караерзае кхетам болаш йола доал дерий кадраш хьахаржара, балхаш тӀа дӀанийсъяра, Ӏомаяра гӀулакх.

Къаьсттача ирадца хьалхашка отт гӀишлошъеча организацей болх тоабара декхар. ГӀишлошъерий декхар—производственни мощностащ сихагӀа болх бе йолайолийтилга Ӏалашдар, средстваш дӀа-юха йийкъа ца лоаттайтар, рузкъаш зехьа доадарцей найда хьалуча гӀулакхашка дӀаахийтарцей тӀагӀертта къовсам лоаттабар.

Вай революционни цӀейна накъабалхаш, советски нах къаьстта чӀоагӀа раьза ба юрта боахама къахьегамхоша даьхача башха-дикача толамашта. Вайна массанена а дег тӀара дика хет Советски Ӏаьдал латтача дерригача 49 шерарчул дукхагӀа укх шера ялат даькха хилар!

1-гӀа ноябрь тӀаккхоачаш 75 миллион тонн гаргга ялат паччахьалкхен амбарашка чутессадар колхозашеи совхозашеи.

Во хиннабаш хьалхебаь боамбе, шекара свеклай, генарий, баьцадарий, коартолий, лубяной, кхыйолча юртбоахама культурай хьувкъам.

Соахка Ӏадоаккхаш халача хьал тӀа хиннаболлашехьа а, толаме дегӀаух хьайбай боахам. Дийбад доахан, жа, гаьзарий, лакхъеннай цар продуктивность. 1-гӀа ноябрь хьатӀкхачалехьа тӀеххоачашъяьй массе тайпа хьайбай продукци эцара планаш. ДӀадахача шера итт беттачул дукхагӀа кийчъяьй: шура — цхьа миллиони 100 эзари тонн, дулх — 692 эзар тонн, тха — 12 эзар тонн.

Бакъдар аьлча, нагахьа санна юрта боахамо даьхача доккхийча толамийи цунна карагӀдийннарийи бокъонца мах беш хилча, из аьлча йиш яц укх шера аьттув болаш нийсленнача хаоттама хьалех а. ХӀьта а, из — толам балийтача хьалах цаӀ мара дац.

ХӀамаш карагӀдулара хоадамболлаш йола фактое хилар юрта боахама доал деча парте политика нийса чакхъяхар. Дукха ха яьннаяц КПСС ЦК мартовски Пленум хинначул тӀехьагӀа дена, цхьабакъда, цо кийчдаь гӀулакхаш чакхдахаро шерра никъ хьабиилар социалистически юртбоахама производства шиӣ чулоацамах йоахкаш йолча объективни торонех биззагӀа пайда эцара.

Хоадамболлаш чӀоагӀденнад паччахьалкхен оагӀонгахьара юрта боахама деш дола новкъостал. ДукхагӀа хиннай капитальни вложенеш, дукхагӀа тела яьннай техникеи удобренешеи, экономически нийсдаь маьхаш оттадаь юртбоахама продукценеи промышленни товарашнеи, ларрагӀа чакхйоаккхаш я материальни безам тӀабахийтара принцип. Цу доллача хӀамаша Ӏалашдаьа цӀаккха а ца хиннача тайпара колхозхой, юрта боахама берригача къахьегамхой къахьегама хьинар айделга.

Партийни советски органий организаторски балха ларде дулл Ӏилмон дукхача шериӣ опытои дӀадехарий кӀоаргга сий делга, колхозийи совхозийи инициатива, шоаӣ лоӀаме уж хулга, кхетаме доал делга.

Йоккхача коталонца юртара къахьегамхой чӀоагӀа даькъала а бувцаш, КПСС Центральни Комитет дог тийша я шоаш даьха толамаш цар карара доалийтаргдоацилгах а дӀахо лебадергхиларах а!

Юрта боахам дӀахо айбара тӀабербзабаь никъ ларрагӀеи массазеи чакхбоахаргба Коммунистически партен Советски правительстваи, тӀа-тӀа дукхагӀа массе оагӀорахьара новкъостал дергда колхозни юрта.

Юрта даьхача толамаша боахаме хӀанз-м башха къахьега ца дезаш цӀенхаштта тоадаларгахьа ластаргдар юртара гӀулакхаш аьнна хеташ сатедергдаци догдоахийтаргдаци алга яц. Цхьабакъда, теркал ца деш дита мегаргдац, юрта боахаме кхоачамбоацараш, къоастаянза йиса проблемаш кӀезига ца хилар. Белгалара халонаш а я. Дукха къахьега дезаш да кхашкара хьувкъам лакхбара, хьайбай продуктивность лакхъяра, юрта боахама продукци яккхарга дӀабода мах лохбара. КПСС ЦК майски Пленуме кийчъяь даьтташ тоадареи ирригаци программа кхоачашъяра.

Ховш мадарра, укх пятилетке гаргайоалае еза промышленности юртбоахами дегӀаахара темпаш. Шерагара шу массаза доал дукхагӀа хила еза юрта тела машинаш, удобренеш, ядохимикаташ, кхыйола промышленни продукци. Дикка тоаде дезаш да юрташка гӀирсаш хьалделга, заготовительни торговни органий, юртбоахама бедал чакхйоахача предприятей болх.

Социалистически производства керттера лерхӀар халкъа мел эш материальни культурни хӀамаш тӀа-тӀа дукхагӀа хулийталга да. Цунна къаьгга тешал ду къахьегамхой реальни доходаш цахаддаш лакхлуш хиларо. Реальни доходаш бахача наьха хӀара сага сих лаьрхӀача тӀом хьале хьалхарча 1940 шерарчул кхоаза лакхагӀен 1938 шерарчул 37 процент лакхагӀен я 1966 шера.

Октябра 48 шу дизачул тӀехьагӀа дӀадахача укх цхьан шера, хьалхагӀа а санна, лаьгӀ ца йолийташ уйла яьй чуӀеча цӀеношца Ӏалашбара проблема къоастаяра. Цу юкъа мехка эксплуатаце дӀаеннай цхьа миллиони бархӀ бӀаь эзари совгӀа дика кийчъяь квартира. Цул совгӀа, юрта хьалдаьд 375 эзарнел тӀех цӀенош. Кердача квартирашка баха хайшам шоаӣ чуӀе моттигаш тоаяьи итти ахи миллион совгӀа саг ва.

Шоашта нийсса кхы цхьаькханахьа доацаш дукха хьалдеш латт чуӀе цӀенош, цхьабакъда, чуӀе моттигаш хӀанз а дукха эш вайцига. Цудухьа дӀахо а Ӏалаьмате дукха средстваш дӀаухийтаргья чуӀе цӀенош хьалдарга, цу гӀулакха пайда эцаргба ерригача торонех.

ТӀа-тӀа дукхагӀа лакхлу халкъа потреблени. Цу гӀулакха аьттув боаккхаш я укх тӀеххьарча хана баха нах кхачани промышленни товарашца Ӏалашбелга тоалара даькъе чакхъяьха найданера мероприятеш. Хьаэцаргья вай, масала, маькхабулкаех йола хӀамаш, шекар, генарий даьтта, бежан даьтта, маргарин, макаронаш, кондитерски хӀамаш санна йола продукташ. Уж торговни сете ух бахача наха керттерча даькъе кхоачамбалла болча боараме. ДукхагӀа доккха даьннад дулхи шуреи. Хоялдал тоаеннай юртара торговли.

Укх шера итт бетта розничии торговле товарооборот 92 миллиард сома хиннай, е планах лаьрхӀа хиннача цхьа миллиард хӀана яц аьнна дукхагӀа.

Торговле гӀоллара а хӀьта иштта общественни фондашка гӀоллара а халкъа потреблени лакхлуш хилар шеко йолаш дац. Цхьабакъда, вахаро дӀадехараш, советски наха эшараш шерагара шерага дукхагӀа хул.

КПСС XXIII-ча съездо декхар оттадаь — потребление предметаш хьадеш дола промышленноста доакъош производства средстваш хьеш долча доакъоел тӀехьадусилга дӀадаккха. Цу гӀулакха дукхха хӀамаш деш да хӀанзе а. ЦӀенхаштта гӀулакхаш чакхдоахаш латт тӀа-тӀа дукхагӀа дӀадехача цхьадолча промышленни товарашца а эгтара хьалха кога гӀирсаца, трикотажнии тийгачеи хӀамашца, мебелаца, холодильникашца нах сихагӀа Ӏалашбара. Цхьабакъда, бетгалдаккханза даргдац гӀулакх товарий дукхалах лаьтта ца Ӏеш, цар дикалах латташ а хилар. Царех дукхха дараш кхоачамбалла арахецаш ма дий, цхьабакъда, хӀана наха дӀадехараш чӀоагӀагӀа да, модага, хозалга хьежже хорж хӀанз товараш.

Торговле болхлой декхар да нийдархоша дӀадехараш дикагӀеи сихагӀеи кхоачашдар. Йийгачеи кхачани промышленноста болхлоша хьалха латтача предприятей хьокхамах производство сийкагӀа эгаяха, продукце дикал тоае, берттера уйла «валах» арахецара а ца йоакийташ, бахача наха дӀадехарашка хьежжа йола продукци арахецара тӀаяхийта еза.

Халкъа боахама доккха, механизированни дакъа де дезаш да быта службах. ЧӀоагӀа материально-технически база хургья цун. Белгаадаккха доагӀа, бытовой гӀулакхаш делга нийса вӀаштӀехьдаккхаро парте хьалхашка оттадаь декхар — гореден юртен бахача наьха вахара хьалаш гаргадоаладелга — кхоачашдара новкъостал де дезаш хилар.

Коммунистически партен Советски паччахьалкхенои кӀаьд ца луш йоакхо ю мехка духовни вахар тоалара эша хьалаш вӀаштӀехьдахара. ХӀанз общеобразовательни школашка дешаш 48 миллион совгӀа саг ва, техникумашка — 4 миллион хӀана вац аьнна, вузашка — 4,1 миллион саг. Укх шера бархӀлагӀа классаш йистеяьхарех 75 процент гаргга бараш дӀахо юкъерча школашкеи юкъерча специальни дешара заведенешкеи ба.

Массава а цеваькхав вай Ӏилмахой къахьегамо. Советски наха эгтара хьалха хьабийлаб космосе бола никъ, Вселенне къайленаш дӀахо а тӀагӀертта тохк.

Духхьал вай дунен тӀа эгтара хьалха сигалъяхийтача Бетта искусственни спутника тӀара укх шера апреле социализм котъялара символ хинна йийкар коммунистически гимн — «Интернационал».

Доккхий толамаш даьхад физика, химе, радиоэлектроника, биологе, медицина, искусственни алмазаш, тӀехчӀоагӀа керда материалаш, шоаӣ тайпара машинаши станокаши, татал массагӀа йола самолеташ, низ бола ракеташ хьаяра даькъе.

Мохк культурни гӀулакхашта дегӀакхувлареи наха коммунистически кхетам балареи тӀа-тӀа низ чӀоагӀлуш латт литератураи искусстваи. Ленински парте кӀоаргга сий ду художественни интеллигенце творчества, цо йоакхонца новкъостал ду цунна, дӀахо дерг а да коммунистически общество хьалъеча цо шиӣ бекхтокхамера лоархӀам дӀахо цунга бизза кхоачашбайтар духьа. Вахар бокъонца хьахьоккхаш, партийни идеий аиз лакхача художественни говзалца цхьана тарбеш йола произведенеш писателаша, искусства деятелаша язъярга сатувсаш да советски халкъ.

Вай социалистически паччахьалкхе дӀахо чӀоагӀлуши дегӀаухаши хьаена шу дар Октябра шовзткъе нийслагӀа шу. Кхы а дукхагӀа чӀоагӀъеннай советски социалистически строя лардаш — болхлой классеи колхознии ахархойи цхьоагӀо, вай мехка халкъий доттагӀал, берригача къахьегамхой идейно-политически барт-цхьоагӀо. Коммунистически партена, цун Центральни Комитета, Советски правительствана гонахьа уж кхотабенна хулга.

Социалистически демократи дӀахо дегӀакхувлараи чӀоагӀъяраи, паччахьалкхен Ӏаьдала органаши эгтара дукхагӀа нах юкъебоагӀаш йола общественни организацеши хиларах тарра, Советий болх тоабара шерра программа оттаяьй КПСС XXIII-ча съездо.

Дукха да къахьегамхой депутатий Советашка кхоачаш дола дешаш. Къаьстта лакхлу цар лоархӀам хӀанз, советски органашта лоадамбоацача гӀулакхаш тӀа гӀолла доал де гӀертилгеи царна хьалхара болх бе гӀертилгеи цӀендаь дӀадаккхар, боахами культуреи дегӀакхувлара декхараш кхоачашдеча цар хьинар лакхдар КПСС XXIII-ча съездо дӀадийхача хана.

ХӀанз къаьсттача лоархӀаме да партийни, советски, профсоюзни, боахама организацей балха стиль эгтайбахаш тоаелга, паччахьалкхени къахьегамеи дисциплина чӀоагӀъелга, наьха, цар балха, цар предложенейи царна эшарийи терко чӀоагӀагӀа елга, материальни рузкъай, Ӏалама рузкъай кхом бара дешаш.

Шоана махарра, укх тӀеххьарча хана цӀенхаштта гӀулакхаш чакхдаьхад советски граждании кхерамзлеси, эхь-эздел чӀоагӀагӀа лорадара. Бокъонаш телхаелга дӀадаккхара тӀадерзадаь законаш дерригача халкъо къоабалдаь тӀайийцар. Из-м кхетадеш а да, Советски наха лов социалистически общежитера атмосфера даим сатийнеи цӀенеи хилар.

Новкъостий! Тахан, Советски паччахьалкхен вахара юбилейни, шовзткъе иттлагӀа шу дӀадолалуча юкъе, дӀайха дешаш ала безам ба са вай башха-дикача кагирхоех. Вай кагийнахи мехкарийи, сакхетамерча вахар чу шоаш болаш, эгтара хьалха дай опытага хьож, революционни традицеш хьаьц- уж дегӀакхувлари ебарии духьа. Цхьа бахьан доацаш дац советски халкъа революционни тӀема, къахьегама сийлен моттигашка гӀолла комсомольцашеи кагирхошеи походаш яр санна бола патриотически болам шерра баржар.

Москве, ЦӀеча майдан тӀа цу походашка дакъа лаьцарий слет йолча хана партена тешаме хургба, Ленина васкеташта тешаме хургба аьнна кагирхоша буача дувна дешаш дийкар:

«Тха ноахал цӀаккха а ленински наькъа тӀара даргдац! ХӀара тохалуча легаца, хӀара оахош даьккхача денца, дерригача тхоаӣ вахарца дув буъ оаха лаьттан тӀа коммунизм чӀоагӀъе!».

Городашкеи юрташкеи, гувнаш тӀа а наькъаш вӀашагӀкхетача а дагӀа шоаӣ вахар Советски Ӏаьдал оттадари чӀоагӀдари духьа лоаттабеча къовсаме дӀаденнараша дегӀа памятникаш. Уж моттигаш еза я советски наьха. Укхаза йоаг керд-кердача ноахалий дегаш сийрдаеоахаш йола массазарча сийлен цӀи. Из йоргьяц, баьдъерзаргъяц! Октябрьски революце ала, вахар ше санна, даим хургболаш ба!

Шаккха а кхоачалургйоацача вахара низехи творчески хьинарахи диеза дола советски халкъ кхоачашъе доладелар КПСС XXIII-ча съездо оттаяь вай мехка экономикеи культуреи дӀахо айяра программа. Ерригача советски обществана а хӀара сага а пайдага долха керд-керда материальни духовни рузкъаш дувла хьаст хургба цун беркатерча къахьегамах.

Октябрьски революци исторически бакъ хилар, советски социалистически строй толашагӀа хилар къаьстта шаьра хьагучадувл ежача, шиӣ зама яьккха яьннача капиталистически системана юккъера.

Вахаро харцду капиталистически строй «къонъеши» «трансформацеши» «массане юкъарча дикай» обществага йоал яхаш империализма апологеташа дувцараш. Империалистически мехкашка монополистически капитало узурпировани ю технически прогрессахи экономически дегӀаахарахи хьахулачоа, социальни нийсхо ца хилар тӀа-тӀа совдувл.

Укх тӀеххьарча шерашка миссел чӀоагӀа йӀаьхий цӀаккха а хиннаяц монополеш дӀаяхача хана. Духхьал цар хьашташка латташ я империалистически мехкашка этта экономика паччахьалкхен - монополистически нийсъяра система.

Къахьегаман капиталан юкъера, монополештен халкъан юкъера антагонизм тӀа-тӀа лаихьялар, кӀезига мара йоацача финансови капитала магнатий Ӏазап чӀоагӀдалар, расизм мукъахецар, тӀема-промышленни трестаешта болча пайдан духьа чакхйоахача милитаризаце гӀулакхашка ахийтар духьа къаман рузкъаш доалар, къахьегамхой вахара боарамаи демократически бокъонаштеи монополеш тӀатаӀар — иштта я харцъе йиш йоаца капиталистически бакъдолчун вай деношкара факташ.

Малхбузен цхьадолча мехкашка болхлой классо тӀагӀертта къовсам лоаттабеш цхьадолча даькъе лакхдайта алапи дукхагӀдар ичфляце дӀакхоал. Къел миллионаш болча наьха качбоалла бала ба кхыметтел дӀаьхийча капитализма мехкашка а. Дукха ха йоацаш ВӀашагӀкхийттача Штатий конгрессага профсоюзий американски объединене дӀачуеннача заявлене тӀа белгалдоаккхар, мехка бахача нахах пхелагӀа дакъа кье дахаш хилар.

Капитала мехкашка къахьегамхоша лоаттаду классови къовсамаш лаьгӀлуш дац, капитализмана наступлени ю болхлой классои цун партеи, къахьегамхой экономически, социальни, политически бокъонаш бахьан долаш лоаттабеча къовсама массе тайпа формаех кхетамца пайда а эцаш. Къахьега нах тӀа-тӀа кӀоаргагӀа кхетадеш боагӀа марксистско-ленински партешачул, коммунистиашачул чӀоагӀагӀеи ларрагӀеи шоаӣ вахара хьаштий гаоахараш кхы ца хилар.

Октябрьски революце исторически опыто дика тешавеш хьахьеккхар, социализмо мара къахьегамхошта реальни политически паргӀатонаши материальни рузкъаш нийсхонца декъилгеи Ӏалашдергдоацилга, социализма новкъа болхаш хилча мара вай планета тӀарча къахьегача нахага йиаза йола социальни кортамукъале йоаккхалургйоацилга, бокъонца долча халкъа Ӏаьдал отталургдоацилга, бокъонца массанена а хьал-торо йолалургйоацилга.

III. КОММУНИЗМ ХЬАЛЪЯРА ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ЛОАРХӀАМ. МАШАРА ТӀЕХЬАРА, ИМПЕРИАЛИСТИЧЕСКИ АГРЕССЕНА ДУХЬАЛАРА КЪОВСАМ

Новкъостий!

Октябра идеяй сийлахь - боккха низ сенах латт аьлча, из латт, эксплуатаци Ӏазапеи ерригача формаех халкъаш мукъадахара идеяш, социалистически кхолламеи гуманизмаи идеяш, халкъашта юкъерча машареи доттагӀаллеи идеяш уж хиларах. Дерригача мехкий къахьегамхой вахара хьашташа, царна эгтара чӀоагӀагӀа дагадоахкараша маяххара я Октябра идеяш, цудухьа машара, къамаш мукъадахара, демократе, социализма низаша дунен халкъашта юкъерча реакце антинародни низашта духьала еча наступлене байракх хинна уж дӀа а эттай.

Цу наступленена юкъе цаӀаш хиле вӀашагӀкхет социалистически содружества халкъий хӀамаш хьакхоллаш дола доккха хьинар, капиталистически мехкашка пролетариато лоаттаду классови къовсамаш, Азе, Африка, Латински Америка халкъаша къамаш мукъадахар духьа лоаттабу къовсам, машар безача низаша империалистически агрессена духьала, керда дунен тӀом ца хилийтар духьа лоаттабу къовсам.

Сийлахь - доккха цӀей долча дийнахьа Советски Союза коммунисташа, дерригача вай халкъо дӀахайкаду вежарашха йолча коммунистически партешца солидарность а оагӀув а шоаӣ хилар. Капиталистически мехка подполья халача хьалашка болх бе безаш ба коммунисташ. Шоашта тӀаккхувш хиларах ца кхераш, турпале къовсам лоаттабу цар. Вежарий моаршал дохьийт вай къахьегамхой ираз бахьан долаш къонахчалца къовсам лоаттабераш!

КПСС ЦК-аси Советски правительстваи чӀоагӀа а ларрагӀа а чакхбоах КПСС XXIII-ча съездо къоабалбаь тӀайийца арахьара политически никъ. Кхыча социалистически мехкийи дерригача революционни, прогрессивни низийи толамех дӀакъоастаде йиш йолаш дац коммунизм хьалъеча, империализмана духьала, машари кхерамзлеи бахьан долаш лоаттабеча къовсаме вай доаха толамаш.

Советски халкъо, социализма мехкий къахьегамхоша империалистически агрессе политикана духьала увттаду хабаращца тӀатувса кхерамаш а ца увттадеш, цхьана чакхдоаха гӀулакхаш, социалистически содружества экономически потенциали тӀема политически низи чӀоагӀбелга. Керда вахар хьалдеча цар доахача толамаша, машара безача цар арахьарча политико дерригача дунен халкъашта бӀаргагучча чӀоагӀбу уйла тӀаозаш бола социализма идеяй низ.

Империалистически реакце тийшача балхо, кердача дунена из гӀертаро, бакъдар аьлча, цхьайола халонаш тӀаоттаю, цхьабакъда, халкъий кортамукъален болам юхакъовлалургболаш бац. Из дегӀа а ух, шер а лу, дунен событей лелама ше еш йола воздействи чӀоагӀ а еш!

Коммунистически партен Советски правительстваи политика чоалхане йоацаши кхетаеши я. Вай цхьанне а могийтаргдац вай чурча гӀулакхашта юкъегӀертилга, хоадамболлаш къовсам лоаттабергба вай империалисташ мичча бесса гӀийрта а кхыча мехкийи халкъийи чурча гӀулакхашта юкъегӀертара духьала, хӀаьта цу цхьан ханна воаӣ порядкаш кхычарна качйокха безам болаш а дац вай. Революци «доазол дехьа кхахьийтареи», «тӀехьара тӀатеттареи» теори харц а еш, вай парте даим хьалхле лелаю коммунизма лоархӀам практически, хьокхамца дӀагойта беза цьхача В. И. Ленина указанеца. Цу тайпара дог ураоттадеш бола хьокхам ба вай мехка коммунизм толаме хьалъеш хилар.

Советски Союза къахьегамхой раьза ба Болгаре Халкъа Республикацара, Германски Демократически Республикацара, Вьетнама Демократически Республикацара, Корейски Халкъа - Демократически Республикацара, Куба Республикацара, Монгольски Халкъа Республикацара, Польски Халкъа Республикацара, Румыне Социалистически Республикацара, Чехословацки Социалистически Республикацара, Югославе Социалистически Федеративни Республикацара вежарашха дола гӀулакхаш толаме дегӀаухаш хилара.

Массе оагӀорахьара цхьана деладу гӀулакхаш социалистически содружества мехкашта юкъе дегӀакхувларо новкъостал ду цу мехкех хӀарабар тоабалара, цу цхьан ханна чӀоагӀъю дунен социализма система. Дикахетар ца де йиш яц социалистически мехкашта юкъера экономически бувзамаш даим дегӀаухаш хиларо. Шерду халкъа боахама планий координаци, дегӀаух производства специализаци кооперировании. СЭВ-а членаш йолча паччахьалкхенашта юкъерча торговле беррига юкъара боарам 1961 — 1965 шш. 100 миллиард сом гаргга бар. Укх пятилетке дукха совгӀа - эшашагӀа боацаш цкъаи ахаззеи лакхлургба из.

Социалистически мехкаша цхьана деладу политически гӀулакхаш дегӀакхувлача лоархӀаме этап хилар Бухаресте яьча Варшавски договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхений политически консультативни комитета совещани. Цо хьахьеккхар европейски социалистически мехкий барт-цхьоагӀои уж кхотаденна хилари, новкъостал дир чакхдоахача гӀулакхашта дӀахо координаци яра.

ДӀа-хьа дувцар бокъонца кхетадеши барт - цхьоагӀо йолаши чакхдаьлар дукха ха йоацаш Советски Союза, Болгаре, Венгре, Германски Демократически Республика, Кубай, Монголе, Польша, Румыне, Чехословаке партейи правительствайи кулгалхой советски лаьттан тӀа вежарашха вӀашагӀкхетар.

Новкъостий! Социалистически паччахьалкхений халкъий, дерригача дунен халкъий уйла шоашкахьа эзай Вьетнамерча унзарча событеша. ХӀанз а турпалча вьетнамски халкъа духьала цӀий мехкаду гӀаьрахой тӀом лоаттабу ВӀашагӀкхийттача Штатий империалисташа.

Индокитайски ахгӀайрен доазонел гаьнна араьха лув-кхеран зуламе гӀар санна дӀахоз вьетнамски лаьттан тӀа легача американски бомбай лелхар. Дерригача дунен тӀа дукхагӀа хулаш латт Вьетнамерча американски агрессена еш йола духьале, арахьарча политически гӀулакхашта тӀа-тӀа чӀоагӀагӀа хийрайоахаш латт ВӀашагӀкхийтта Штаташ.

Советски Союзо хоадамболлаш харцахьа лоархӀ ВӀашагӀкхийттача Штаташа Вьетнаме лоаттабу адамий оамалехьа боаца тӀом. Кхыча социалистически мехкашца цхьана цо турпалерча вьетнамски халкъа хиланза дааргдоаца новкъостал хӀанзалца а даьд, дӀахо а дергда США агресси юхатохара. Цу хьакъехьа цхьаккха шеко хилийтац КПСС ерригача политико, Бухаресте хиннача совещане тӀайийцача решенеша.

Советски правительства бӀарча хьаллоац 1954 шерарча Женевски соглашенешка хьежжа йола, ДРВ правительства йовзаш йолча йиъ пункта тӀеи Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Къаман фронта пхе пункта тӀеи хьахьекха нийсхонца дош къоастадара программа.

Укх тӀеххьарча хана США доал деча гӀозарий оагӀонгахьара еш кӀезига заявленеш яц Советски Союзацареи кхыча социалистически мехкашцареи гӀулакхаш тоаде кийча да шоаш яхаш. Цхьабакъда, мел маьха хила йиш я уж тайпа заявленеш, нагахьа санна ВӀашагӀкхийтта Штаташ социалистически содружества паччахьалкхенех цхьаннена духьалара агресси шеръяра новкъа тӀа-тӀа гаьнагӀа йолхаш хилча?

Европа кхыча социалистически мехкашца цхьана Европейски континента машари кхерамзлеи лораеш чӀоагӀа латт Советски Союз. ФРГ правительства, США доал деча гӀозараша хьал а лоацаш, тӀагӀертта чакхйоахача нийсхал яккхара политико кхераме тӀема кхуврч оттабу Европана юккъе. Дунен шоллагӀча тӀема итогашта ревизи е, Европе дӀанийсденна даьнна паччахьалкхений доазонаш хувца лерхӀ ФРГ агрессивни низаша. Уж уйлаш яда Бонна хӀанзарча арахьарча политика наькъа ларде.

Европа машарца дегӀаахара нийса никъ белгалбаьб Варшавски договора юкъе дакъа лоацача мехкий Бухарестски совещане тӀайийцача Деклараце тӀа, — из да европейски паччахьалкхенашта юкъера доазонаш дохаргдоацаш хувцаргдоацаши хилар бакъделга, ФРГ ядерни герза Ӏаакхачара йола моллагӀа а торонаш цӀенъяь дӀаяхар.

Малхбузехьарчеи Малхбоалехьарчеи Европа паччахьалкхенаша массе оагӀорахьара цхьана гӀулакхаш леладара, дунен цу районе тӀема кхохкам кӀаьдбара, шоайла вӀашдухьал латта тӀема блокаш дӀахецара тӀехьа я Советски Союз. Переговораш яра ерригa европейски паччахьалкхенаш гулъяла еза а хӀанзле йолаши хила тарлуши йола предложенеш ювца еза а ха хьакхачай.

Вай мехкашеи кхыча социалистически паччахьалкхенашеи ларрагӀа чакхйоаха машара политика низ болашагӀа хиннай реакционни пропагандо хьадагалахьа, «советски тӀема кхерам ба» Малхбузен Европана яхача мифал. Европейски мехкий тӀа-тӀа шерагӀча общественно-политически гӀозараша кхетаду хӀанз Вашингтон — Бонн яхача соано шоашта мел кхерам бахь.

КӀоарга кризис Ӏувшаш я американски империализмо Европа реакционни низашца барта а йолаш вӀашагӀеелла НАТО система. Вахар тоадаларах лелац Французски лаьттан тӀара аралаьха цун штабаш тхов-кӀийле лехаш Европа наькъашка гӀолла яьнна.

Тешаме кхерамзлен система вӀашагӀйоллалца йолча хана Варшавски договора оборонительни организаци чӀоагӀъергья, шоаӣ тӀема кийчои герзашцарча низаша цхьана чакхдоаха гӀулакхаши эргадоахаш тоадергда Европа социалистически паччахьалкхенаша. ХӀанзарча герзах эгтара толашагӀдар долаши моральни дог-уйла чӀоагӀа йолаши дола уж низаш массаза а кийча да дунен социалистически системана карагӀдаьннараш лораде а моллагӀча агрессорашта хӀалакбеш хӀама тоха а.

Новкъостий! Советски Союзо хоадамболлаш хьаллоац колониалистски расистски режимий дукъа кӀал доахкача халкъий къовсам, колониализмана духьаларча дерригача низаша гӀулакхаш тӀа чакхдахара тӀехьа латт из. Гаьна дац къовсам лоаттабеш долча халкъаша Анголе, Мозамбике, Омане паргӀатон байракх урагӀйоагӀаргйола, расизма Ӏазап Родезереи Къулбехьен - Африкански Республикереи кхы цӀаккха а юхадоагӀаргдоацаш дӀадоаккхаргдола ди. Вай планета тӀа моттиг хила йиш яц колониализманеи расизманеи.

Кхычарех тийша хӀама доаца политика лелаеча къонача къамий паччахьалкхенашцара доттагӀали цхьана леладу гӀулакхаши дегӀакхувл Советски Союзо. Толаме дегӀаух ОАР-ацара, Алжирацара, Сирецара, Гвинеяцара, Малецара, Конгоцара (Браззавиль), кхыча мехкашцара вай гӀулакхаш. Бокъха толам балар лов вайна дегӀаахара капиталистически боаца никъ хержача паччахьалкхений.

Теркал ца де йиш яц, колониализмо кхераме йола «тӀехьо лелха минаш» юхе кӀезига йита ца хилар. Из яле а е кхы яле а йолча этапе шоаш йолга хьахойташ а империалистически низаш массаза а пайда эца кийчча дагӀаш долча довнашка каст-каста кхоачавеш а я уж.

Ишта латтар гӀулакх Индеи Пакистанаи юкъе тӀом болабеннача хана. Советски правительства новкъосталца толаме чакхдаьннача шин мехка кулгалхой Ташкенте вӀашагӀкхетаро новкъостал дир йоккхача азиатски паччахьалкхенашта юкъера тӀом соцабара. Догдоахийла я, Индеи Пакистанеи Ташкенте вӀашагӀкхийттача хана оттаяь принципаш дӀахо йодача хана а кхоачашъергхиларга.

Советски Союза ларрагӀа къовсам лоаттабу машаре дахара принципий ларда тӀа кхыча социальни система мехкашцара гӀулакхаш дегӀакхувлара тӀехьа. Цунна дола масал — Францецара вай гӀулакхаш чӀоагӀа тоадалар, Японецара, Италецара, Канадацара бувзамаш дегӀадахкар. Дикача лоалахой чӀоагӀача ларда тӀа вӀаштӀехьдоахаш да Финляндецара, Афганистанацара вай цхьана леладу гӀулакхаш. Укх тӀеххьарча хана толаме дегӀаух Турцецареи Иранацареи гӀулакхаш.

ХӀанз долаш дола беррига тӀема кхерама кхуврчаш дӀададаран дунен халкъашта юкъера кхохкам кӀаьдбаран дизза гӀулакхаш чакхдахар духьа Советски правительства ООН-а Генеральни Ассамблеи XXI-ча сессе дувца дӀачуделар паччахьалкхений чурча гӀулакхашта юкъе ца гӀертийтарах йола Деклараци кхоачашъелга мишта лел харах, цар кхычарех тийша ца хулгеи суверенитети лораярах дола дош а Азе, Африка, Латински Америка мехкашкара кхыча мехкий тӀема базаш дӀаяхарах, ядерни герз доаржа ца дара даькъе барт вӀаштӀехьбоаккхилга хала хулийташ дола гӀулакхаш дитарах йола предложенеш а.

Советски предложенеш хьаллаьцар дунен общественноста доккха даькъо. БӀаь паччахьалкхено — Генеральни Ассамблея XXI-ча сессе хьалхарча комитете дакъа лоацараша Советски Союза инициатива къоабал а ль, лоархӀамегӀарча цхьан проблемах лаьца рекомендаци тӀайийцар — ядерни герз доаржа ца делга.

Новкъостий! Агрессораш совцабара, машар лоаттабарах чӀоагӀбаран эгтара хьалха империализмана духьала къовсам лоаттабеча дерригача низий барт-цхьоагӀо чӀоагӀъялиза, антиимпериалистически къовсама авангард — дунен коммунистически болам кхотабанза баргбац.

Халахете а, бакъ ца дича далац, КПСС-ен вежарашха йолча вокх партешеи империализмана духьалара, США-с Вьетнаме лоаттаеча агрессена духьалара гӀулакхаш цхьана чакхдахарах лаьца енна ерригa предложенеш китайски кулгалхоша тӀаэцаш ца хилар. СССР США империализмаца «барта яхай» Советски Союзе капитализм «юхаотташ латт» яхача даьссача хабарашта тӀехьашка а лечкъаш, цар шерра йоаржаю вай мехкаи кхыча социалистически мехкаштеи духьаларча политически къовсама фронт, кхы тӀа а чӀоагӀду дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама барт эгӀабар духьа шоаш леладу гӀулакхаш. Бокъонца цунах латташ да Советски Союзах доацар дувцаш Китае йоаржаяь компани кхы тӀа а чӀоагӀъяьча КПК ЦК XI-ча пленума решеней маӀан а.

Вай парте Центральни Комитето цкъа санна дукххаза а дӀахайкадаьд, империализмо революционни низашта духьалара шиӣ атакаш сихъяьча, Вьетнамера агресси США-с шеръеш латтача хьалашка империализмана духьаларча къовсама мугӀарий барт эгӀабеш дола моллагӀа а гӀулакхаш къаьстта а кхераме хилар. Царех, цхьаккха шеко йоацаш, доккха гӀулакх хул юкъарча моастагӀчоа — империализмана, дунен реакцена.

Цу тайпарча гӀулакхашта хьалхара боккха бехктокхам ше мабарра тӀабож китайски кулгалхошта. «Культурни революци» оалаш йолчун байракха кӀал хӀанз Китае доаллар юкъа цхьаккха а хӀама долаш дац е революценен культурацеи а, е марксизмаца а, е социализма политикаца а. Иштта ба марксизма - ленинизма, пролетарски интернационализма позицеш тӀа чӀоагӀа латтача коммунистически партей кулгалдеча органий заявленешкеи решенешкеи Китаерча событей нийса баь мах.

КПСС ЦК-аси Советски правительстваи шоаӣ интернациональни декхар лоархӀ китайски халкъацареи китайски коммунистацареи доттагӀал чӀоагӀдара тӀаберзабаь никъ лелабелгах. Вай теш, Китая коммунисташ юха а империализмана духьаларча къовсама мугӀаре хургбола, марксизма-ленинизман пролетарски интернационализмаи принципаш котъяьнна ха йоагӀаргхиларах.

Империалистически низаша тийша болх лелабешехьа а, барт эгӀабеча элементашкахьара новкъарленаш йоллашехьа а, дунен коммунистически болам дӀахо дегӀауха а шиӣ позицеш чӀоагӀъеш а ба.

Вежарашха йола коммунистически болхлойи партеш дукха а дукхагӀа яраш шеко йоацаш тешаме я

(Йистедоалар 3-ча агӀо тӀа).

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА ОКТЯБРЬСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕВОЛЮЦЕ 49-гIа ШУ

(Йистедоалар. Доладур 1-чен 2-чен оагIо тIа).

Новкъоста А. Я. Пельше яь доклад

марксизма - ленинизма принципашта, пролетарски интернационализма а юкъарча моастагIчоа — империализманеи реакценеи духьала лоаттабеча къовсаме вежарий барт - цхьоагIо хилара а принципашта. Шеко яц, вежарашха йолча коммунистически партеша, ерригача торонех, дукхача шерий опытах, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама лоархIамегIа проблемаш коллективно къоастаяра тайп - тайпарча формаехи методехи пайда а эцаш, шоай мугIарий барт-цхьоагIо чIоагIъяра кхы а эффективнегIа дола наькъаш лоъаргхиларах.

* * *

Новкъостий! Ах бIаь шу хьалхагIа, большевикий парти Сийлахь-йоккхача Октябрьски революцена халкъ гIотталеш хиннача хана, 240 эзар коммунист вар Россе, дерригача дунен тIа 400 эзарнел совгIа бацар уж. Къахьегамхошта хьалхашка, 1922 ш. 20 ноябре Московски Совета Пленуме эгара тIехьара къамаьл ше деча хана Владимир Ильича укх тайпара дийцар социализм хьалъеча парте сийлахь - боккхача низах.

«Вай парте, мехка бахача берригача нахаца нийсйича эIамига мара йоацача наьха группо, из хьакарайицад. Цу буртиго шийна хьалхашка декхар оттадаьд долла хIама юха хьаде аьнна, хIаьта цо из юха хьа а дергда!».

Бакъ дешаш дар уж. Ильича «буртиго» низ бола эIыргаш техар. Тешамерча ленински наькъаца коммунизмага йода 12 миллиони ах миллиони совгIа коммунист юкъе волаш йола вай парти, дегIайоагIаш, керда низаш чудоссаш латт коммунизм бахьан долаш къовсам лоаттабеш вола шовткъе итт миллион гаргга саг шийн мугIарашта юкъе вIашагIтохаш йола коммунистически болхлойн партеш.

Из сийлахь - боккха, эшабергбоаца низ ба, новкъостий!

Октябрьски революце шу дизар — дерригача халкъа цIей. Цунна юкъе, дерригача вай вахаре а санна, айхха вIашн дуьзалу общественнин кIоаргга хIаранеи муамаш. ХIара советски саго, хIара советски дезала белгалдоаккх из цIей эгара дикагIа, эгара доккхагIа а дезагIа а дола цIей санна. Укх шерара цIей—дерригдуненисторически шин датана — Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизараи В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 100 шу дизараи — чуволар.

Вай мехка Коммунистически парти, беррига къахьегамхой де бокъо а йолаш доккхал деш хьеж хьабенача къовсамеи коталонийн наькъага, дIахо йодача хана сийрда перспективаш а йолаш дIадоладу 50-гIа, Советски Iаьдала юбилейни шу. Мехка тIатIа шерагIа яржаш латт Сийлахь-доккхача цIейна даха доаггIача тайпара накъадахар духьа лаьпа социалистически ахь. Къахьегаме, экономикеи культуреи дегIакхувлача доахача кердача толамашца творчески низаш чIоагIIа айденна а долаш белгалйоаккх советски халкъо шийн хьамсарча пачхаьалкхен юбилей.

Шеко яц, хьатIадоагIа шу Маркса — Энгельса — Ленина сийлахьбоккха хьехам котбаккхар духьа, Октябра идеяш, коммунизма идеяш котъяхар духьа керда башха-дика хIамаш карагIдувла шу хургхиларах.

Даькъала хилда сийлахь-доккха советски халкъ — коммунизм хьалъер!

Даькъала хийла Ленина хьакхелла Советски Союза сийлахьа Коммунистически парти!

Даькъала хийла дунен халкъашта юкъерча коммунистическии болхлойн болама барт - цхьоагIои из кхотабенна хилари!

Даькъала хилба дерригача дунен тIара машар!

Даькъала хийла коммунизм!

* * *

ЧIоагIIа уйла тIаяхийта ладийгIар А. Я. Пельше докладага, деттача тIоараша дукхаза а юкъахъяьхар из.

ТЕРКАШ Я СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ОКТЯБРА БАЙРАКХАШ

МОСКВЕ ЦIЕЧА МАЙДАН ТIА ХИННА ТIЕМА ПАРАДИ КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕМОНСТРАЦИИ

1917 шера октябре денз къаьстта шийн тайпара лархIа йолаеннай ха вай планета тIа. ХьатIадоагIача шера дизза ах бIаь шу доал Советски социалистически пачхаьалкхе хьахинна. Низаш даь дуне, эксплуататорий дуне Россе болхлоша, ахархоша, салташа большевикий парте кулгалца дIадаьккха денош гаьна ме доал чIоагIа хул дерригача адамий кхелашта бола Сийлахь - боккхача Октябра лоархIам. Цудухьа сел гIадвугаши дог тохадолийташи да 7-ча ноябра ди вайна, советски наха хинна ца Iеш, доазол дехьара вай мехка миллионаш болча доттагIашта а. Цу дийнахьа Московски Цlеча майданга ладувгIаш е хьожаш хул дерригa дуне. Цу дийнахьа, сийлахь - боккхача Ленина 1918 шерре а денз юхь йолаьча традицех, укхаза хилар бIуний паради къахьегамхой демонстрации.

Ше цIейга кийчъяларга диллача масса хана санна цIенхаштан хозек я ЦIе майда.

Кремль тIа лакхка урагIъяха ягIа СССР Пачхаьалкхен байракх. Теркаш ягIа союзни республикай байракхаш.

ЦIей дезде доладала минуташ мара ха юхейисаяц. Трибунашкара хьаьший тIа-тIа дукхагIа хул. Наьха елаеннача йовхьамашта, кийчъеннача Цlеча майданна бIарахьежача ши-шегIа уйленца хьалхашка отт 25 шу хьалха дIаяха ха. 1941 шера 7-ча ноябре сеттара Iуйрийна, дилла лоа а долаш, сатийна фе льатта ЦIе майда. Ленина Мовзалейна юхе гIолла бирса йолхар салтий полкаш, коммунистически батальонаш, танкови роташ. Москвана юхе латта фашистски ордаш йохвергья шоаш яхаш Даьхенна буаш дув а болаш.

Юххера а, тIанк аьнна хьалъюз трибунаш. Укхаза ба столицерча къахьегамхой викалаш, вежарашха йолча республикашкара хьаьший, партийнии пачхаьалкхени болхлой, Iилмахой, военни нах, цIи хеза турпалаш - космонавташ, литератураи искусстваи деятелаш. Дунен тайп-тайпарча континенташкара Сийлахь - боккхача Октябра 49 шу дизара цIей дездеча яьхна дукхача коммунистически, болхлой, къамий - демократически партей делегацеш, профсоюзни, кхалнаьха, кагирхой, культурни, кхыча общественни организацей викалаш.

Цига ба дипломатически корпуса членаш.

Гулбеннараша безаме тIа а эцаш, Мавзолея центральни трибуна тIа хьалтIабоал новкъостий Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, В. В. Гришин, Д. Ф Устинов, Ю. В. Андропов, И. В. Капитонов, Ф. Д. Кулаков, Б. Н. Пономарев. Укхаза ба иштта СССР Лакхехьарча Совета Призидиума членаш А. И. Микоян и К. Е. Ворошилови.

Мавзолея аьтта оагIон тIа — Советски Союза Маршалаш, бIуний тайпай маршалаш, Советски Эскареи ТIема - Форда Флотен инаралаши адмиралаши.

Иттазза гургал тох Кремлевски куранташа. ТIера йийла йолча машина тIа а вагIаш Цlеча майдан тIа воал Спасски коанаIарех аравоагIа СССР оборона министр Советски Союза Маршал Р. Я. Малиновский. Майданна юккъе кхаьчача хана цунга рапорт лу Московски тIема округа бIуний командующе хьалхарча заместитела танкови бIуний инарал - лейтенанта Е. Ф. Ивановске.

БIунех бIарг теха ваьнначул тIехьагIа, Мавзолея трибуна тIа хьалтIа а ваьле, къамаьл ду оборона министра.

* * *

ГIозъяьна ек Советски Союза Гимн. Артиллерийски салюта залпаш ювл. Гаьнна дIахоз низ бола «Ура!».

Мавзолейгахьа цхьатарра кортош дIадерзадаь тIехбоал къона фатанчаш. ДIайолалу Московски гарнизона бIуний торжественни марш. Из дIайолаеш эгара хьалха йоагIа тIема академашка дешабагIарий колоннаш. Низ болаш ек вIашагIкхийтта оркестр.

Цхьатарра гIа боахаш хьалхабоагIа М. В. Фрунзе цIерахча Академе деша багIараш. ЩеначабагIа бронемашинаш. ХIара сал-

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 49 шу далар Москве дездеш.
СУРТА ТIА: чубагIаш пилоташ а боацаш йола самолеташ-перехватчикаш параде.
В. Егорова сурт. ТАСС фотохроника.

михо теркаю Ленина, ЦIеча Байракха, Суворова ордений ленташ хьерча, сийле яьккха цун тIема байракх Академена уж совгIаташ деннад тIемий аренашна Даьхен моастагIашца лоаттабаьча къовсаме дакъа лацарах, командни кадраш тIехдика кийчъярах.

Айхха вIашкатеIача мугIарашца боагIа вай эскараи флотаи денал дола политболхлой беннача, В. И. Ленина цIерахча тIема-политически академе дешабагIараш. Ф. Э. Дзержинске цIерах йола тIема-инженерни академи. Бронетанкови бIуний тIема академи. В. В. Куйбышева цIерах йола тIема - инженерни академи. Химически тIемах лоравалара тIема академи. ТIема - фецара академи. Н. Е. Жуковске цIерах йола тIема-фецара инженерни академи.

Сийлахь - боккха Дай-мехка тIом болча шерашка парте кулгалца советски халкъо яьнкхача йоккхача коталон сийле йолча шоай академе байракха кIалъатта йоагIа хIара колонна. Батальонашта хьалхабаьнна гIабоахаш боагIа Москванеи Ростовнеи, Волгограда а Курски дугах а лаьттача исторически тIемашка бIунашта кулгалдеш хинна цIи хеза военачальникаш. Днепрал, Вислал, Одерал, Шпресл... дехьа бийннараш.

«Варягах» доахача илле оазаца шерра флотски гIа а боахаш боагIа Iаьржа шинелаш ювха моряхаш. Зимнена штурм яьча балтийций тIехьенаш. Нахимова цIерахча Черноморски лакхерча тIема-форда училища курсанташ. Барзкъа эза тIадийха хиларца бIарахьежарий дегаш гIоздоах РСФСР Лакхехьарча Совета цIерахча бIуний юкъарча Московски лакхерча командни училища дешархоша — гаьнарча шерашка сийлахь - воккха Ленин лораваьча «Кремлевски курантий» сийлен тIехьенаша.

Трибунашка латтарий уйла тIаозаш тIехйоал Московски лакхерча пограничи командни училищан Ф. Э. Дзержинске цIерахча дивизе роташи — вай доазоний тешаме ха.

ХIаьта царна тIеххьа — параде дакъа лоацарех эггара къонагIбараш — суворовцаши нахимовцаши, хургбола эпсараш — шоай дай сийрдача тIема сийлен тIехьенаш. Гулбеннараша чIоагIIа детташ тIоараш а долаш болх уж цхьатарра гIабоахаш.

ТIа-тIа чIоагIлуш хьахоз моторий таташ. Исторически музеягахьара хьахьидда йоагIа гвардейски эмблемашца хозъяь, сийрда баьццара бронетранспортераш. Уж да сийлахь - боккхача Дай - мехка тIем тIа цIи хезача, М. И. Калинина цIерахча Тамански дивизе доакъош. Цlеча гвардейски байракхаш тIа доал хIара советски сага деза дола сийлахь - воккхача Ленина — Советски Герзашцара низаш вIашагIдехкачуни хьакхелачуни сурт.

Масса йолх десантникаш тIатечоа — букъа тIа йоаллаш парашют, бе доаллаш керда тайпа герз. Десантникашта тIеххьа йогда цар техника: масса лела танкаши йоккхий топаши.

Цlеча майдан тIа боал кантемировцаш, тIема шерашка фашисташ ситIарбаьхараш. ГIайтта йолхаш санна масса тIехлелх низ бола хIанзара, танкаш — лаьттан тIарча бIуний чIоагIагIа бола низ. Лаьттан тIареи хи тIареи духьаленаш фий хац хIанзарча приборашца кийчъяьча цу машинашта, кхы а толашагIа хиннай уж, хIаьта ракетноядерни тIом болча хьалашка дов деча хана моастагIчоа ядерни хIамаш еттаялара пайда а эцаш лелалургйолаш а я.

Реактивнии йовхьаш йолеи артиллери йоагIа. Шкйлача фега сийна кIурилг латт. Йоккхийча топий калибраш тIа - тIа лакхагIа айлу, йоккхагIа хул йовхьий диаметри йIоахали — уж тайпа йоккхий топаш хиннаяц дIабахача тIем тIа. Йоккхий агрегаташ кийца йолх низ бола тягачаш.

Юххера а, ер да из — Советски Герзашцарча Низий керда даьнна керттера герз — ракеташ! Iалаьмате дукха ракеташ. ТIа-тIа йоагIараш йоккхагIа а йолаш.

— Зенитни!.. — цхьанне багара доагIаш санна чакхъэккх тIанк аьнна хьалйизача трибунашка гIолла. Лораеш йолча объекташкара геттара гаьна йоллашехьа а, агрессора баллистически ракеташ хьалаха, царна нийсса-юккъе тIаккхета, уж хIалакье низ кхоачаш дола ракеташта духьалдетта герз. Тактически ракеташ. Хи кIал йоллашехьа а, массехк эзар километр гаьнара хIамаш хIалакье низ кхоачаш йола оперативно-технически, форда.

— Стратегически! — чакхъэккх трибунашка гIолла. ХьайрагIа низага диллача шоайла тIех кхы цхьаькхаш йоаца континенташта юкъера баллистически ракеташ, цу даьнъе ше-шех лелача старташ тIа латтараш а йолаш... Кхо лагIа дола континенташта юкъе кхувса ракеташ. Уж чоалхане йоаши эксплуатацена тешамеи я, шахташкара санна, иштта кхыча старташкара а сихх - сиха кхувсалургйолаш а я... Iалаьмате йоккхий орбитальни ракеташ. Гаьна яхарга диллача цхьаккха боарам бац цар. Цар керттера башхало я моастагIчун моттигашта моллагIча оагIорахьара а кхета низ кхоачаш уж хилар, хIаьта уж иштта хиларах ракеташта духьаларча оборона средствашкахьарча кхерама практически кIалхара а ювл.

БIунаш Цlеча майдан тIа гIолла тIехдалар — вай Даьхен тIема низ хьахьокхаш дола сийрда, дицлургдоаца сурт. Кхы а чIоагIагIа низ бола тIема средстваш йолаш да вай Герзашцара низаш: татал массагIа йола бомбардировщикаши самолеташ - ракетоносцаши, ракеташцеи ядерни зарядаш йоахкача торпедашцеи кийчдаь, хи кIал гIолла лела атомни лодкаш: ракеташ лелаю хи тIара кемаш; чоалханера электронни аппаратура, тIема техника кхыдола хIанзара тайпаш.

БIунаш тIехдаьннад, торжественни марш чакхйоаллаш йоагIа вIашагIкийтта эзар турба йола оркестр.

...Моторий тата дуж. Цхьан минута сатем отт. Из цIаьхха фанфарий зовнерча тато бохабу. Исторически музея пенашкахьара хьабоалалий майдан тIа боал спортсменаш. Цар колоннана хьалха я лепаш дола «Октябра 49 шу» яха йоазув дахьаш йоагIа машина.

49-гIа Октябрь! Петрограде герз нара а кийца восстани яьча шоллагIча дийнахьа «Россеи Iуйре» яхача газето аргIанарча номер тIа шийн дешархой сатедора: «Большевистски официозаша дIахо а бакъду Октябрь бетта тIеххьарча деношка Россе революци хинна хилар... Мацарра аьлча, революци хиннаяц е Петрограде а, е Москве а, е узловой станцешка а. Цига салташа буйташ хьеяр мара кхы хIама хиннадац...»

Иштта да-кх из. Хиннаяц — цунца чакхдоал долла хIама! Дукха баьннабар цу хана дунен тIа гIайгIа - политикаш, цул тIехьагIа кхы а дукхагIа бар халкъа Iаьдал дIадаларга хьежаш хинна гIайгIашайхаш. Доастама да хIанз, ах бIаь гаргга шу дIадаьнначул тIехьагIа, даьсса дог дахара уж низ боаца дешаш дешар.

Тахан — Советски пачхаьалкхе хьахинна ди. Спортивни колоннаш цIейга кийчъяро хьахьокх цунна карагIдаьннараш, шийна нийсса цхьаькха боаца цун турпала никъ. Мавзолейна юхе латт «Динамо» физкультурникий баьде - сийна мугIарч. ГУМ-е дIанхаччалца майдан шоррала дIадарж лозунг «Коммунистически партена—хоастам!» Боккха ала боагаш санна терк 250 байракх.

Москвагара эггара гаьнагIча йистошка кхаччалца бола вай мохк — из да вай юкъара цIа, лерхIар цаI хиларо, идеалаш цаIаш хиларо вIашагIтехача халкъий доккхаргдоацача доттагIала чIоагIале. Теркаш ягIа союзни республикай пхийтта байракх. ХIаранеца 64 саг а волаш спортсмений пхийтта отряд йоагIа. Кхаьхах яь эрсий кийнаш, туркмений тельпекаш, узбекий гIовталаш, украинций цIеча гата тIехкараш... «Труд» яхача общества эзараш спортсменаша динамовцашца цхьана, бIарг цIацкъам тохача юкъа мугIараш хувца а далийте, майдан тIа тайп-тайпара бесаш долча байракхилгашца Iалаьмате доккхий алапаш оттаду — «СССР».

ТIаккха цIаьхха сийрда-цIе бос а баьле дIаотт майда, василек яха зиза хьаьрцача санна. Хьахоз сиххa - сиха еттача фата тата. Трибунаша моаршал тел «Трудовой резервай» спортсменашка. КIайча гаташта тIагIолла дIаяздаь да дIайха дешаш: «Болат», «Чон», «Трактораш», «Химия», «Мехкдаьтта»... ХIаьта царна тIагIолла дIатеха

(Йистедоалар 4-ча оагIо тIа.).

ТАХАН—СОВЕТСКИ МИЛИЦЕ ДИ

ОКТЯБРО ХЬАКХЕЛЛАР

Вай милици, Октябра ханнара я. Из вIашагIъеллар Сийлахь - йоккха Октябрьски социалистически революци хиннача кхоалагIча дийнахьа. Милици вIашагIйоллача хьинаре дакъа лаьцар Коммунистически партеи Советски пачхаьалкхени боккхийча деятелаша Феликс Эдвундович Дзержинске, Михаил Иванович Калинина, Яков Михайлович Свердлова, Михаил Васильевич Фрунзе.

Шоай вIашагIъехкача хьалхарча денношке а денз болхлой милице отрядаша хьинаре дакъа лаьцар контрреволюцеца лоаттабеча къовсаме. ХIаьта вай халкъа боахам юхаметтаоттабе болабеннача хана милице болхлоша, шоашта тIадехка общественни порядок лораяра декхараш кхоачашдарал совнагIа, социализм хьалъеча халкъа новкъостал а дора. Цар хьинаре дакъа лаьцар коммунистически субботникашка, къовсам лоаттабара йохаянза ийсача белогвардейций бандашца, Iалашдора дай боацаш диса бераш.

Шаккха а кIаьд ца луш боаца агитатораш, парте никъ чакхбоахараш хулар милице болхлоех юрта боахама коллективизаци йолаеннача хана. Цу ханара милице лоархIами моттиги бокъонца сурт оттадеш хьахьекхар М. И. Калинина укх дешашца: «Милици — Советски Iаьдала киэга».

Сийлахьа гIулакхаш дукха карагIдийнад милице болхлошта Сийлахьбоккха Дай-мехка тIом лаьттача шерашка. Пуи дикагIа бола итташ эзараш викалаш тIом хьайнача хьалхарча денношке а денз фронте бахар. Духхьал цхьан московски милицера 1941 шера июнь бетта тIема хьалхарча юхьига тIа оттавир пхи эзар саг.

Иштта турпалал гойташ гражданаски тIема шерашка контрреволюцехи а Сийлахь - боккхача Дай-мехка тIема шерашка немецко - фашистски гIаьрахоехи летар Нохч-ГIалгIай милице болхлой а.

1941—45 шш. Сийлахь - боккха Дай-мехка тIом лаьттача хана, цкъаьннахьа, дага а доацаш Грозный дIалацар духьа немецко-фашистски бIуний командоване самолеташца Нохч - ГIалгIайчен лоамашка кхо эзар сагах латта фашистий парашютно - диверсионни банда йоссаяьча хана воча хьала тIа дар гIулакх.

Цхьабакъда, Нохч - ГIалгIай областной партийни организаце хьалхаленца цун личн состав, НКВД бIунашца айхха бувзам а болаш, цIенъяь йохаяь из банда зенне йоацача а яьккха, цун кулгалхой бIеха уйлаш юкъахъяьхар.

Цкъа цхьа операци чакхйоаккхача хана гонахьара ерригa аре бIарга а гуш, лакхер моттиг лаьца лаьттача бандо унзаре кхерам тIатувсар из хIалакъе араяьннача вай оперативни группана.

Минуташ мара эшацар оперативни группа личн состава кхел къаста, бандиташа дов дешшехь вокх оперативни группаца бувзам а тесса, наступлени ярах йола распоряжени цунга дIакхачийта езаш яр. Из кхоачашйир уголовни розыска оперативни уполномоченне Назиров Мухатдина.

ТкъоалагIчеи ткъаиттагIчеи шерашка милицейски гIулакхий летописа юкъе сийрда оагIош язъяь цу хана партийнии комсомольскии путевкаех милице баьхкача Тумбинске, Кравцова, Мустапаева, Гандарова, Кагерманова, Дымпера, Шушанашвиле, дуккхача кхычар. Царгара хьайица эстафета Сийлахь - боккха Дай-мехка тIом лаьттача шерашка къонахчалца дIайихьар Давлаева, Тимощенкос, Тлисов, Беляйкина, кхычар. МоастагIа кхераме хургвоацача воаккхачеи Грознена тIаккхачалехьа вохавечеи доккха дакъа лаьцар милице болхлоша.

Милица чIоагIа я халкъо хьинаре хьаллоацаш хиларах. Шоаш раьза а болаш хинна гIончаш боацаш фу дулургдар участкови уполномоченнега е оперативни болхлочунга? Цхьан ханна массанахьа а кхача йиш хургъяц цхьан сагага. ХIаьта, нагахьа сана участковена 20—30 дружинниiко новкъостал деш хилча, цунна ховргда цу минуте участке хулаш дар хайна ца Iеш, дIахо хургдар а. Из да бокъонаш ца толхаяйтараи профилактиканеи эша керттердар. Уж тайпа дружинаш вIашагIъехка а болх беш а я Новая Катаяма яхача, Кирова цIерахча Новогрозненски поселкашка, Черноречe, кхыча участкашка.

Парте денна йоакхо еши боарам боацаш халкъа дукхаезаши хилар холуш йола республика милици тарма лу дикагIа кхоачашдегIерт общественни порядок лертIа лоаттаяра гIулакха шийна тIадехка декхараш. Шоашта еннача йоккхийча бокъонех кхетамца пайда а эцаш, милице болхлоша, шеррача общественностаца айхха бувзам а лоаттабеш, шоашка дулаш мел дар ду социалистически законность бокъонца чакхйоаккхилга Iалашдара, правопорядок цхьанна а тайпара телха ца яйтара, зуламаш а уж хьедеш дола бахьанаш а дIадахара.

Из керттереи сaготагIеи дола декхар кхоачашдара шерра торонаш хьаеллаеннай Нохч - ГIалгIайчен милицена хьалхашка. Тха кадраш, керттерча даькъе, дика я. Личн составах кховзткъе пхиъ процент коммунисташи комсомольцаши ба, милице болхлоех кховзткъа процент гаргга бараш лакхереи юкъереи образовани йолаш ба, хIаьта милице 227 болхло лакхерча дешара заведене дешаш ба. ТIехдика гIулакх деш 400 саг ва милице мугIарашка. Из-м кхетадеш а да.

Партеи правительстваи йоакхо еш хилар бахьан долаш шерра-шера технически кийчо чIоагIагIа ю милицен. КъайлагIа леладеш дола зуламера гIулакхаш хьагучадахар духьа шерра юкъекхувла льнай криминалистика. «Хьаькъалера» прибораш яьхкай хIанз милицена. Цхьаккха гIалат доацаш хов царна документаш бокъонца дараш дий, пхо тепча бий-беций, почерк хийцайий. Бийсанна баьдеча хIама бIаргадайташ йола прибораш я, 1000 метр гаьна ягIача объекта бокъонца ше маярра сурт дакхха йиш хулийташ йола фотообъективаш я.

Общественноста новкъосталца милице вIаштIехьдаьннад цхьадола зуламаш кIезигде а уж аттагIа хьагучадаха а. Шоай болх дикка тоабаьб Заводской, Старопромысловски, Ведана, Урус-Мартана милице райотделий болхлоша. ТIехдика гIулакх дара тIехьара шерра болам баьржаб массанахьа а. Тха дикагIа болча эпсарашеи мугIарерчареи юкъе тайп-тайпарча къамех бола нах ба: эрсий, гIалгIай, нохчий, украинцаш, гIумкий, черсий, кхыча къамий викалаш. Барттайна, деналера коллектив а хинна бах уж.

Доккха дикахетар да, укх тIехьарча шерашка къаьстта лакхера образовани яьккхаи кулгалдеча а оперативно-начальникал дечеи гIулакхаш тIа толаме болх беши йола Нохч-ГIалгIай къаман кадраш хьалкхийна хилар.

Масала, республика милице ворхI горрайоргана хIанз кулгалдеш Нохч-ГIалгIай къамах бола нах ба. Царех ва МалгIабика РОМ начальник милице капитан Барахоев Асхьаба Зелимхан, Надтеречни РОМ начальник милице капитан — Дзангиев Аьдамбе Саварбик, Урус-Мартана РОМ начальник милице капитан — Галагаев Ювсапа Ахьмад, Ведана, РОМ начальник милице капитан — Алисултанов Ахьмада Умалат, кхыбараш.

Нохч-ГIалгIай милицеца кIезига бац зуламхошца лоаттабеча къовсаме къонахчали хьисапи долаш хинна а хIанз болаш а бола болхлой. Старопромысловски РОМ-е дежурни хиннача капитанага Масевнинга хоам бир, Старопромысловски шоссе тIа цхьа тамашийна говра баьрий гучаваьннав аьнна. Кхайка милиционер Терноев Види хьатIа а вийха, дежурне цунна приказ деннад говра баьречун документашка хьажа аьнна. Лоадамбоацаш дола гIулакх кхераме хинна хиннадар. Говра баьречо, ше кисара паспорт хьалдоаккхаш ва а моттийта, тепча хьалъаккхийтай. Цо маьже массаза хьоаю из зувш хиннав милице болхло, хIаьта герзах бIарг ма кхийттинге а, кадай самбо яха прием а яь бера тепча дIаяхийтай цо. Саг а вийна ведда лелаш саг хиннавар из.

Саррахьа кинотеатрера чуводаш хиннав Сунженски РОМ-а оперуполномоченни лейтенант Сапарбеков. Кхо эIамига саги йоIи теркалдеш хиннав из. Кагийча наха леладеш дола гIулакхаш вIаштIехьа хийттдац цунна, хIана аьлча кхалсаг дIалечкъаеш хиннай цар. Цул тIехьагIа оарц дехаш цIогIа даьлар. ЛертIар даьнна гIулакхаш дутилга хьадийхад царгара милице лейтенанта, цхьабакъда, малара дагахьа хинна кагий нах цунна тIаьхийддаб. Сапарбекова, кхера бенна а юхабаргбацархьогI аьнна гIетта тепча кхессай, цхьабакъда, цо а хьаькъал чу боалабаьбац хулиганаш — царех цхьанне теха кхера керта юккъе кхийттаб оперуполномоченнена. ТIаккха тIахьожаль тепча техай Сапарбекова. Човнаш яь кIалбиса хулиганаш хьалхагIа судаш а яь, зуламера гIулакхаш леладеш хиннаб.

БIаьш масалаш доаладе йиш яр сийна шинелаш ювхача наьха, порядка салтий турпалал, къонахчал, майрал хьахьокхаш. Бакъдолчунцеи эхьаца заделцеи халкъа хьашташ лорадеш, халкъа гIулакх деш ма латтий советски милиционер, цо шийна хьалхара тешам а бенна дIаоттаваь ма вий из.

ХIанз шийн шовзткъе иттлагIча шера чуеннай Советски милици. Тахан дерригача халкъаца цхьана КПСС XXIII-ча съездо хьалхашка оттадаь доккхий декхараш кхоачашдара къахьегаш а общественни порядок телхаярашца лоаттабу къовсам чIогIбара де дезарех КПСС ЦК-аси Советски правительстваи эгара тIехьагIа яь решенеш толаме кхоачашъярца Сийлахь-боккхача Октябра ах бIаь шера юбилейна яха йоагIача тайпара накъаяха кийчлуш я из.

Подполковник Д. БАГАШЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР общественни порядок лораяра министра заместитель.

ТIехдика дIахьу шоай служба Нохч-ГIалгIай АССР-а общественни порядок лораяра министерства РУД-ГАИ дивизиона наьнъа надзора инспектораша. Уж ба (сурта тIа аьрдехьара аьттехьа) старшина Ф. С. Каратиев, лейтенант З. А. Мусаев, эIамагIвола лейтенант В. Х. Мучуев, старшина М. В. Соколов.
Н. Кобиашвиле сурт.

Энерги кхояра

Iилма - технически информацеи пропагандаи Нохч-ГIалгIай Щено, «Грозэнерго» РЭУ энергосбыто, энергетически промышленноста НТО Нохч-ГIалгIай Правлене гулъяь Нохч-ГIалгIай АССР промышленни предприятешка «Энергетическии тепловойи энерге кхом бар» яха тема а йолаш семинар хилар гор. Грозне В. И. Ленина цIерахча Двореце. Семинара балха юкъе дакъа лаьцар республика дуккхача предприятей, электроцехий, участкай керттерча энергетикаша, начальникаша.

«Грозэнерго» Энергосбыта керттерча инженера нов. Михайлова семинар хьайийлачул тIехьагIа «Хьалхехьа а Iи ца еш, пиролиза пишкашка бедал дIачуяхийтар» яха доклад йир Грозненски химкомбината № 101 йолча цеха начальника В. А. Пурахина. Хьалхехьа а Iи ца йоаккхаш углеводородни бедал чакхъяккха торо хиларо йиш хилийтар 10993 сом капитальни затраташ дIаяхийта езаш хинна Iи еш йола установка хьал ца еш йита, шера 10160 килограмм Iи кхое.

Семинаре къамаьл даьча Грозненски крекинг-завода энергоцеха начальника Н. Ю. Снесара дийцар снабжени тешшаме лакхъе а электросеташка энерги йовлга лохде а лерхIаш № 2 йолча цехе электроснабжене схема хувцарах. № 2 йолча цехера энергоснабжени эргаяьккха а 756 эзар сома мах бола энерги кхое а йиш хилар.

Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода № 11 йолча установка вакуумни даькъа болх йоккхача диаметра барометрически конденсаторах пайда эцара чотах тоа а беш теплоэнерги кхояра тIаерзаяь цхьайола боккха мах бола рациональни предложенеши технически мероприятеши чакхъяьхай. Цар йиш хилийтар шера 735 Г. калори йIовхал кхое, служебнии производственнии помещенеш Iанарца йIоахъеш йолчара дIаихача хица йIоахъеча яха. Iанарца йоацаш дIаихача хица йIоахъергйолча завода управлене зданеш яхарах шера 426 Г. калории теплоэнерги кхое йиш хулийт. Цул совгIа заводе Iанара привод электрическичунца хувцаш а я. Цун чотах 1966 шера 13210 Г. калори теплоэнерги кхояьй. 1970 шерага кхаччалца йолча хана кхы а 325055 калори кхоергья.

Электроэнерги кхояра эггара а керттерчарех цхьа мероприяти я йовш йола энерги кIезигъяра, электрически сеташа напряжени лакха йолаши чехкагIеи болх бара чотах электроустановкай мощноста коффициент лакхъяр.

Къаьмаьлаш даьча дуккханеша белгалъяьхар электрическии тепловойи энерги кIезигагIа дIагIоргйола установкаи тайп-тайпара йолча производственни процессайи цхьайола схемаш.

Семинара юкъе дакъа лоацаш хиннараштa гойтар электрическии тепловойи энерги кхоярах йола кинофильмаш. Цул тIехьагIа Iилма—технически информацеи пропагандаи Щено вIаштIехьа а даьккха республика предприятешка экскурсе баха хилар уж.

Советски Iаьдал этта 50 шу дизара сийна лаьцача социалистически яхье электрически тепловойи энерги кхояр эггара а тIехйолчарех цхьа показатель а лерхIаш, семинара юкъе дакъа лоацаш хиннараша энерги кхояра практически рекомендацеш тIайийцар.

Л. САЛЬНИКОВ,
ДНТИП вокхагIвола инженер.

ЦIЕЙ ДЕЗДИР НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕНО

Грознерча къахьегамхой демонстраци

Советски наьха къаьстта боча, деза цIей да — 7 ноябрь. Шовзткъеи ийс шу хьалха «Аврора» тIара яьнначча йоккхача топо дунента хоам бир вай мехка керда зама хьаеллах. Историна селла дукха ха яц шовзткъеи ийс шу. Цхьабакъда, Ленина кхеллача коммунистий парте къалхленца, халкъа хьинарца, хьаькъалца цу хана чухь вайцига хинна хувцамаш моастагIий цецбоахаши доттагIий гIадбугаши доккхий а тамашийна а да.

Сийлахь-боккхача Октябра сийна яьржача яхье доккхий хIамаш карагIдаьнна деза цIей Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша а. ЦIеча байракхаша, транспаранташа, лозунгаша сийрда яьхай Грозне улицаш, Ленина цIерах йола майда. ГIозбаьнна, хоза кийчбенна ба нах.

...Iуйрийна итт сахьат доал. Трибуна тIа ба республика партийни, советски организацей кулгалхой.

Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой цIей даькъала дувцаш лоацца къамаьл дир КПСС обкома хьалхарча секретара нов. С. С. Апряткина.

Цул тIехьагIа Ленина цIерахча майдан тIа боал бIухой. Уж ба советски наьха машарера къахьегам лорабеш фийла латтараш.

Знаменосций колоннана тIехьа боагIа советски Iаьдал доаккхача а вай мехка социализм хьалдеча а шоай вахар ца кходеш, денал долаш дакъа лоацаш хинна революце ветеранаш, къаьна коммунисташ. Тахан хIаман сагота хила безаш бац уж. Цар дIадоладаь гIулакх тешшаме чакхдоаккх цар тIехьено.

«Дайха моаршал да Ерригроссийски социалистически яхье котбаьнарашка!» хьахоз трибуна тIара. Из моаршал лу № 2 йолча профессионально-технически училища дешархошка. Дика дешар, къахьегар бахьан долаш Грознерча профтехобразоване училищай йоккхача колоннана хьалха бахка бокъо яьккхай цу училища дешархоша. Цудухьа дог гIоздаьнна, бIубенна ког ловзаш боагIа уж.

Царна тIехьа боагIа хургбола гIишлошъераш, химикаш, кхыбараш. Дукха ха ялалехьа шоай боккхагIболча новкъосташта уллув болх бе боладургба тахан демонстраце баьхка кагий нахи мехкарийи.

Ленина цIерахча майдан тIа боал города школа дешархой. Хоза кийчъяь я хьалха йоагIа № 22 йолча школа колонна.

Цхьаннена тIехьа шоллагIъяр йоалаш хьагучаювл школай колоннаш. Ираз долаш да берий вахар. Шоай Даьхе езаш уж кхебара, царга дешийтара мел эшар да. Вай къонача тIехьен цахаддаш йоакхо ю хьамсарча коммунистически парте, Советски правительства. ХIара школе я сийрда классаш, царгIата лаборатореш, говза хьехархой.

Хьагучайоал Заводской района къахьегама колоннаш. «Моаршал да Ерригсоюзни яхье хьалхара моттиг яьккхача завода коллективага!», — уж дешаш крекингистаща доагIаш да. Октябра цIей хьатIакхачалехьа боккха кхаъ кхаьчаб КПСС XXIII съезда цIерахча завода болхлошка. Ерригсоюзни яхье цар вIаштта диаздагIа хьалхара моттиг яьккхай.

Октябра цIейна дикача толамашца накъа баьккаб Грозненски химически комбината болхлой а. Цар ханал хьалха кхоачашъяьй пятилетка хьалхарча шера итт бетта план. Иланал совгIа Даьхенна еннай дукха продукци. Дукха дувц химикаша яхьача транспаранташа: «12 эзар сома маьха бедал кхоьяьй». «Феноли ацетони арахецача дикагIа дола хьокхамаш гойт»... Цу лоацчача дешаш та тIехьашка латт бIаьш болча наьха къахьегам, цар творчески хьинар.

Вай республике хьалхарчарца коммунистически къахьегама предприяти яха сийлен цIи яьккхай нефтемаслозавода коллективо. Дог гIоздоахаш, доккхал дайташ да мехкдаьтта чакхдоахараша дахьа рапорташ. Трибуна тIара моаршал хоатт КПСС XXIII съезда цIерахча установка технологашка. Нефтемаслозаводе дика довзаш да цар сийлен гIулакхаш. Установка коллективо мехкдаьтта продукташ ялара цхьайтта бетта план 31-ча октябре кхоачашъяьй. Декабрь бетта чотах коачача парафина а кхыча мехкдаьтта продуктай а дуккха тоннаш арахийцай. Продукцега дIабода мах лохбар бахьан долаш 182 эзар сом совгIа ахча кхоьдаьд. Дика болх беш я операторашa коммунисташа ин. Низовски, В. Петрова кулгалцу сменаш.

Цу тайпара дукха дувца йиш я тахан Ленина цIерахча майдан тIа гIолла болхача кхыча установкай коллективай гIулакхех а.

Октябрьски революце 49 шу дузача денна хозача совгIаташца накъа яьккай производственно-товарни контора, Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода, Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода, автогенно-карбидни завода коллективаш, кхыча предприятей учреждений болхлой, гIишлошъераш, транспортникаш, Iилмахой.

Ленина цIерахча майдан тIа кхоач Октябрьски района къахьегамхой колонна. Цунна хьалха йоагIа машинлаькъа Грозненски отделене коллектив. Пятилетка хьалхарча шера хьинаре къахьегаш ба машиннаькъахой. Планал совгIа цар дIалихьад итташ эзараш тони халкъа боахама мухьаш. ТIехь-тIехьагIа дукхагIа дIахувл еза етта поездаш, дукхагIа кходу доагор, лакхъю къахьегама овсарле.

Лакха говзал йолаш, творчески къахьегаш дукха машинисташ ба коммунистически къахьегама сий дола цIи яккхара тIехьа къовсам лоаттабеча Локомотивни депо коллективе а.

КПСС XXIII съезда решенеш вахаре кхоачашъеча хьинаре къахьегаш ба «Октябрьнефта» НПУ мехкдаьттахой. Укх тIехьарча хана цар хьалъяьй керда скважинаш, гучаяьхай «Iаьржа дошув» доалла керда майдаш. Къаьстта дика камаьхал йоадаш болх бу коммунистически къахьегама цIи лелаеча телемеханизировании промысла коллективо. Октябра сийна яьржача яхьа юкъебахача мехкдаьттахоша итт бетта планал совгIа бIаьш тоннаш «Iаьржа дошув» даьккхад.

Шоаш даьха толамаш дувцаш йола плакаташ, рапорташ, транспаранташ дахьаш трибуна хьалхашка гIолла чакхбоал вагонникаш, химикаш, гIишлошъераш, бугувдеттараш, учрежденей болхлой.

ГIийла хьекхача гуйрана мехо ловзаю байракхаши транспаранташи. Дог гIоздоаккхаш, безаме ек ашараш. Ши сахьат совгIа ха яьннай цIей демонстраци дIайолаенна.

Майдана тIа йоал Ленински района къахьегамхой цIей колоннаш. Царна юкъе эггара хьалха трибунашта хьалхашка гIолла тIехьйоал Грозненски гаражни оборудоване завода коллектив. Тахан дезача денга доккхача къахьегама толамащца накъа енай из. Октябра сийна яьржача социалистически яхье доккха къахьегама гIулакхаш карагIдаьннад цIи хезача завода коллектива — итт бетта план ханал хьалха кхоачашъяьй. Планал совгIа арахийца продукци бIаь эзараш сома маьха я. Холуш лакхъеннай продукце дикал. Тахан заводо арахеца продукци дика йовз вай мехка а доазол дехьа а.

Хоза кийчъяь я Грозненски ремонтно-механически завода колонна. Доккхача транспаранта тIа яздаьд: «ГРМЗ коллективо толамца кхоачашдаьд октябра сийна яьржача яхье тIайийца хинна декхараш». Вай республике дика йовз ремонтно-механически завод. Шерагара шерага дохаш долча къахьегама толамащца белгалъяьннай цун коллектив. Республике эггара хьалха коммунистически къахьегама сийлен цIи енна предприяте ЦРМЗ я. Тахан цIей колонна юкъе вайна бIаргагу завода цIи хеза кадрови болхлой, производстве хьалха латтараш. Дезача цIейна доагIаш дола къахьегама совгIат кийчдеш хьинаре къахьийгар мехкдаьтта оборудованена ремонт еча участка коллективо а. Цу барттайнача коллективо ерригa продукци арахецара итт бетта план 2-ча октябре кхоачашъяьй.

Малав вай республике «Красный молот» яхача заводо арахеца продукци ца йовзаш. Мехкдаьттахоща чIоагIа мах бу красномолотовций продукце. Из дика а тешаме а я. Доазол дехьарча мехкашка бIаргаго йиш я укхаза арахеца продукце. Октябра цIей тIакхачалехьа массехк ди хьалха доккха цIей дездар заводе — завод болх бе йолаенна 70 шу белгалдеш. Цу хана денз тамаш еллa дегIаенай мишиностроене къаьна предприяти. Советски Iаьдал эттача шерашка завода производства объем Iалаьмате шер а еннай, арахецача продукце дикал лакх а еннай. Завода дошо фонд — нах ба: болхлой, инженераш, техникаш, гIулакхера нах. Цар хьинаре къахьег, коталонаш йоах. Заводе машинашъерий дика кадраш кхиннай. Тахан сийлахьа доккха цIей дездеш завода производство дегIайоалаеш доккха дакъа лаьцача производства хьалха латтарий сий де деза. Дег тIарча дикача, дайхача дешашца тахан хьоахабе мегаргболаш дукха ба царца. Царна юкъе толашагIа бараша правительствени совгIаташ деннад. СовгIаташ денначарна юкъе ва Даьхен лакхара совгIат — Ленина орден енна слесарь Абрамов Вилен Иванович, кадрови болхло завода производстве хьалха латтачарех цаI. Пхийтта шу совгIа ха я цо «Красный молот» яхача заводе болх бу.

Тахан цIей колонне гIа боккхаш ва ролико-втулочни зIанараш еча цеха начальник Малинин Владимир Федорович. Правительства лакхара совгIат — Къахьегама цIеча Байракха орден л...л мах бир Даьхено нов. Малинина балха. Цо кулгалдеча цеха коллективо, толамца кхоачашду тIайийду социалистически декхараш.

Укх шера красномолотовцаш болх бе баьннаб кердача планированен экономически стимулированен йолча системе. Цу лоаркIамерча балхаха хьахиннараш хьагойташ йола диаграммаши плакаташи бе дохк цхьа болча демонстранташта.

Хоза кийчъяь я Грозненски швейно-трикотажни объединене чуйоагIача фабрикай коллективай колоннаш. Демонстранташта юкъе ба дукха гIалгIай кхалнах. Уж цхьа йижарий санна хьаьнала къахьегаш ба тайп-тайпарча къамех болча кхалнахаца.

Трибуна тIа тIоараш тох цIей майда тIа Грозненски мехкдаьтта института студенташи, царна хьехараши баьлча. Вай мехка а доазал дехьа а къахьегаш ба Грозненски мехкдаьтта институт яьккхараш. Царех хиннаб гIорбаьнна инженераш, цIи хеза профессораш, мехкдаьтта промышленноста кулгалхой. ЦаI цхьаненна тIехьа йолаш трибуна хьалхашка гIолла тIехьювл ираз долча кагирхой колоннаш.

Трибуна тIара нах хьов, тIоараш тох Грозненски педагогически училища дешархой майда тIа баьлча. Безам тIабодаш хоза кийчъяьй хургболча хьехархоша шоай колоннаш. ХIара колоннана хьалха вай мехка тайп-тайпарча къамий традиционни хIамаш тIаювхаш зIамига саги йоIи я.

Ленински района медицински болхлошта юкъе ба цIи хеза лораш. Царна юкъе я КПСС XXIII-ча съезда делегат республикански больница керттера лор Мирова Нина Борисовна. Дог гIоздоккхаш хIама да медицински болхлошта юкъе дуккха гIалгIайи нохчийи къамах бола нах хилар. 49 шу хьалха Нохч-ГIалгIайи цаI е ши мара лор хиннавац. ХIаьта хIанз уж итташ, бIаьш ба.

Майда тIа—кхачан промышленноста болхлой. Царна юкъе я Грозненски консервни завода, маьхка комбината, макаронни фабрика коллективаш. Оалаш да цифрай мотт дукха безам тIабоадаш бац аьле. Бакъда цар уйла йича гучадоал Iалаьмате лоархIаме хIама. 49 шу хьалха Советски Iаьдал доалаш хIанз вай республика йолча территоре тIа ерригa кхачан промышленноста пхи предприяти мара яцар, хIаьта цига болх беш ши бIаь совгIа саг мара хиннавац. ХIанз трибуна хьалхашка гIолла болхараш кхачан промышленноста 291 предприяте къахьегамхой векалаш ба.

Майда тIа хоз диктора дешаш: сийле хийла советски транспортникий. Къахьегама толамащца цIей дездеш ба республика автомобильни транспорта болхлой. Республика экономика дегIайолаеча лоархIаме дакъа лоац цар.

«Старогрознефть» яха мехкдаьтта управлене вай республике эггара къаьнагIа яр я. Укхаза къахьегаш я мехкдаьттахой йоккха отряд. Старопромысловски района мехкдаьттахой доккхача толамащца накъабаьхкаб дезача денна. Цар къахьегама рапорташ дог гIоздоккхаш да.

Массехк сахьата трибуна хьалхашка гIолла тIехйийлар къахьегамхой колоннаш. Цар хьахьеккар шоай барт-цIоагIо чIоагIа йолга, шоаш парте XXIII-ча съездо хьалхашка оттадаь декхараш толамца кхоачашдергдолга.

М. АУШЕВ,
М. ХАМХОЕВ.

Дикача толамащца Октябра накъа баьхна крекинг-завода къахьегамхой ба лакхехьарча сурта тIа вайна бIаргагураш, юкъерча сурта тIа химкомбината болхлой, лохерча сурта тIа кооперативни техникума дешархой.

Н. Кобиашвили сурташ.

ТЕРКАШ Я СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ОКТЯБРА БАЙРАКХАШ

(Йистедоалар. Доалалу 3-ча оагIо тIа).

транспарант я — «КПСС XXIII-гIа съезда — гIулакхаш чакхдоалаш да».

Майдан тIа хьалъотт Бетта фотопанорама. «Водника» спортсменаша атом хьахулийташ йолча шаращца упражненеш ю. Цигга кхы тайпа сурт отт гулбеннарашта хьалхашка. Царна хIанз бIаргагур майда а йоацаш, кхаьчача кIин кхада. Iочуоахкаденнад канаш. НахкагIа йода комбайн. Штурвалашка — комбайнераш. Сигалбесса сийнача харшашца дийкъада кха, лаьтта дийн деш долча хин такаш долх.

Заводаш хьалъю вай. Ракеташ сигалъухийт. ДIа а дув, хий а дехк кхашка. ХIара вай толам — из я социализма ерригача низ болча лагера котало а. Из дика хет поляка а корейца а, чехаи халкъа Вьетнама бIухочаи... «Даьнъала хийла дунен социализма система!» — Цу тIахьехамца майдан тIа боал «Локомотив» яхача общества спортсменаш. Цар мугIарашта тIагIолла Села - Iада хьисапе ягIа социалистически мехкий байракхаш. ХIаьта сигала сердалонах леп «массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!» яха тIахьехам тIабола цIе лента тIагIолла хьерча лаьттан шара болата параллелаши меридианаши.

ХIанз планета эггара «бIайхагIа» болча тIадамга хьеж нах. Вьетнам! Майдан тIа гучайоал къовсам лоаттабеча Вьетнама фотопанорама. Эзараш болча спортсменаша, кулгаш урагIа а тайса, цхьан ашарагIа цIогIарч тох: «Вьетнам котъяргья»!

Исторически музея башней лоакхала хIана яц аьнна сигала гIоллахьайоагIа сийрда кхо шар. Цар вымпелаш тIа а ехна яь города турпала Москвана совгIаташ далар белгалдоахкаш йола Ленина ши ордени Дошо Седиъен. «За оборону Москвы» яхача йоакхача медала кугашка сайцача санна латт бирда яхьараш йола салтий, лесараш, ополченцаш. Укх деношка вай белгалдоаккх столицана юхье баьча сийлахь-боккхача тIема тхьаь пхиъ шу дизар. Историе цу турпала оагIонна хетадаь да ДОСААФ спортсменаш майдан тIа балар. Теркаш ягIа байракхаш: «Даьхен оборона чIоагIъе!» Цу тIехьа боагIа къона салтий, матросаш, летчикаш — вай мехка низ болча эскара тешаме резерв.

Майдан тIа дахалехьа хьалхагIа къаьнача газеташ тIа хьежар тхо. 1932 шу... Хоамаш: Самокатчикий яхьаш вIашагIъехкай, планерни спорт хьахулаш латт, канадски хоккеях хьалхара матчаш хиннай, вIашагIъеллай 814 керда физкультурни коллектив. Гаьнара ха, советски спорто даьха хьалхара гIанаш! ХIанз миллионаш чIоагIа, кийчбенна, говза спортсменаш ба мехка. Планета массе а континенташка йийкай советски спорта сийле. Ноакхош тIа гIолла пхорагIа хьатейса регалеш а йолаш боагIа олимпиадашка котбийннараш, дунени Европан чемпионаш хоза кийчъяьча машинаш тIа а багIаш. Уж бIаьш ба, вай спорта седкъий.

Цар хьахьокх шоай низ, говзал, кхетам. УрагIа ух, талгIеш етташ санна бера бе кхувс кIай гIозараш «Спартак» яхача общества цIе костюмаш ювхаш болча мехкарашаспортсменаша. Дог тохадолийташ дола сурт! Бесаш хувцалу. Мавзолейна хьалхашка боккха седкъа отт.

Майдан тIа дек дешаш: «Ленински Центральни Комитета — хоастам!», «Хоастам, хоастам!», «Ленин вайца ва!» — цхьан багара йоагIача оазаца кхайкаду эзарнеша. Дайдда доагIа бераш. Мавзолей тIа хьалтIа а даьле, цар зизай букеташ дIалу партен правительстван кулгалхошка. Юха а майдан тIа гIолла дек эзар оазо яха «Ура!».

ДIайолалу столицерча къахьегамхой викалий цIей дездеш йола демонстраци. Из хьаелл байракхаш лелаераша. Трибунана хьалхашка гIолла тIехьйоакхх орденски ленташ хьерча Москван байракх.

...Майдан тIа гIолла гIабоагIаш йоагIа заводаш. Завод из ва саг. Хьахиннавале е керда вахар дIадоладьдале — цIи яла еза. Замо, хано хьалхайоахар уж цIераш. «Серп и молот», «Красный пролетарий», «Каучук», «Подшипниковый», «Калибр»... ЦIеча майдан тIа гIолла гIабоахаш йоагIа уж хIанз, «Заводаш хьалгIовтта, мугIараш вIашкаоза» яхача гаьнна хьалха дIаяхача ханарча романтически илле муамца ког лувзаш санна...

«Серп и молот» яхача завода къахьегамхой колоннаш тIа гIолла хьадоал доккха кхо транспарант: «Вай котдийннад», «Вай котдувл», «Вай котдувргда».

Тахан цу колоннана юкъе вац завода пхи болхло, нийсса ткъаь пхиъ шу хьалхагIа Волоколамски фашисташа хьалъэлла вийна пхи турпал-комсомолец. Газеташа цу хана яздора: «Серп и молот» яхача заводера пхиъ вар уж». Ераш я цар цIераш — Галочкин Николай, Каган Николай, Пахомов Константин, Ординмарцев Виктор, Кирьянов Павел. Дув буаргба вай цар цIераш йицъерг а яц аьнна»...

Тахан хIара металлурга наькха тIа доалл цIе бант. ЦIе бос — из ба Парижски Коммуна байракха бос, из ба гIеттача Преснe баррикадаш тIа яьгIача байракхий бос, красногвардейций пхьарсех даьхкача зигий бос, Октябра бос, вай партийни билетий бос...

ЦIе майда ше а байракхашеи транспаранташеи цIийяьй тахан.

Ший дерригача дошо, цIеча бесашца гуйран сомий беш хьалъэттача санна хетало майдан тIа. ХIанз боагIа «Калибр» яхача завода къахьегамхой. ХIаране бе ткъовро йоалл. Завод-беш — калибровций символ, аьхкий сомий гаьнаша къайлаяьккхе хул цар предприяти... Дошона, гIанашта юкъе цIе бос леп транспарантий. Уж да рапорташ: Октябра сийна лелаяьча яхье шозза хьалхара моттиги района карара кара тела байракхи еннай «Калибрана».

...Электровакуумни приборий завода колонна тIа лаккха айяьй союзни республикай байракхаш. Хьалхашнахьа цIеча бархата тIа предприяте эмблема. Дукха къахьегам ба цу эмблемаца. Вахаро хIара шера хувцамаш кхухь цунна юкъе. ХьалхагIа «Электроламповый» оалар цу заводех, цун эмблема тIа моллагIъяр санна йола лампа мара а яллацар, хIаьта хIанз цунна кхы а тIакхийттай телевизионни таблица. Колоннана хьалха — дикагIа бола болхлой «Къаьстта дикал — массанена а хIаранена а!» яха башха-дика гIулакх дIадоладаьча кхаь цеха викалаш, байракхаш лелаераш, Къахьегама Турпалаш.

Текстильщикаш боагIа. «Трехгорный мануфактура» стенда тIа — комбинато арахеца доладаьча кердача кIадай образецаш. ХIара шера дукхагIа хул бахача наха чIоагIагIа эшаш дола товараш вай тикай тархеш тIа, хIаьта цунна юкъе зIамига дакъа дац «Трехгорка» а. ЦIей дездеш йолча колоннашта юкъе — Свердлова цIерахча даьрей комбината болхлой. Октябра сийна лелаяьча яхье хьалхара моттиг а СССР Министрий Совета карара-кара тела ЦIе байракх а яьккхай цо.

Трибунашта хьалхашка гIолла тайп-тайпарча районе демонстрантий мугIарашта юкъе эттa болх Москван гIишлошъераш. Химки — Ховринои Кунцевай районашка чуIеча цIеной кварталаш, СЭВ-а здани, Калинински проспект хьалъераш. Царга дIайха моаршалаш тел москвичаша.

«Советски Iаьдала 50 шу дизара — даха доагIача тайпара накъагIоргда вай», — деш вай дуккхача транспаранташ тIа. Кхоачашдаьча цу лозунга маIан хургда — хьалдаьча чуIеча цIеной кварталаш, керда станокаш элеватораш кIадай тупаш, берий теникаш, автомабилаш.

Трибунаша моаршал тел Iалаьмате дукхача Iилман учрежденей викалашка.

«Iилман къахьегамен бартцхьоагIон духьа» — из тIахьехам бахьаш боагIа Московски Паччахьалкхен Университета студенташ. Колоннана юкъе дукха ба доазол дехьарча мехкашкара Москве деша баьхна кагирхой.

Октябрь — дунен миллионаш болча къахьегамхой дегашка, цун байракхашта тIа-тIа дукхагIа кIал увтт керд-керда отрядаш. Октябра идеяш — из да лаьттан тIа машари иразн чIоагIдар. «ТIом — хьаштдац!» — деш вай Iалаьмате йоккхача панно тIара. Цlеча майдан тIара вежарий моаршал дохьийт советски наха американски агрессорашта хьалхашка цIаккха а гораоттаргйоацача турпалерча Вьетнамага. «Кулгаш дIадаха Вьетнама тIера»! — уж дешаш латт демонстранташа дахьача дукхача плакаташ тIа.

Цlеча майдан тIа дек КПСС ЦК октябрьски ТIахьехамаш тIара дIайха дешаш: «Социализма мехкий халкъаш, къамий-кортамукъален къовсам лоаттабеш дола халкъаш, дерригача дунен къахьегамхой! Шоай низаш вIашагIтоха империализманеи колониализманеи духьала, къамаш мукъадахар духьа машар, демократи, социализм бахьан долаш лоаттабеча къовсаме!».

* * *

Массехк сахьата ихар гIоздаьннача халкъа тоатол Цlеча майдан тIа гIолла. Вай халкъа, Ленина парте гIулакха, коммунизма гIулакха боарам боацаш чIоагIа из мутIахьа хилара низ тешшаме хьахьокхаш йола демонстраци а хинна дIаэттар тIема парад столица къахьегамхой викалаш цIей дездеш бахкар. Москвичаша, беррига советски наха а санна, селхан хьахьекхар Октябра Даьхен сийлахьча юбилейна — Советски Iаьдала 50 шу дизара пятилетка къахьегама фронташка, коммунизм бахьан долаш лоаттабеча къовсаме кердача башха-дикача гIулакхащца накъабаха лаьрхIа шош хилар.

С. БОРЗЕНКО, Г. ГРИБЕННИКОВ, А. МУРЗИН, Л. ПОЧИВАЛОВ, В. ЧАЧИН.

(«Правда» газета тIара).

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕСПУБЛИКА РАЙОНАШКАРА ХОАМАШ

НАЬСАРЕ

Дегаш гIоздаьнна накъабаьхкар Наьсарен района къахьегамхой Октябра цIейна. Культура Цlен хьалхашка гулбелар района боахамий, промышленни предприятей, учрежденей болхлой.

Къахьегамхой митинг хьайийлар райисполкома председатела нов. Кодзоева. Доклад е дош делар КПСС Наьсарен райкома хьалхарча секретара С. Д. Цолоевна. Докладчика белгалдир района промышленни предприятей коллективаша, боахамий къахьегамхоща укх шерара итт бетта план толамца кхоачашъяьлга. Иштта кхоачашдаьд цар шоаш тIайийца социалистически декхараш а. «Электроинструмент» завода планал совгIа цхьа эзар электробурош арахийцад, хIаьта мельзавода болхлоша ши бIаь тонн хьоар деннад паччахьалкхенна. Паччахьалкхенга дулх, шура дохкара итт бетта план дикка тIеххкхоачашъяьй района боахамаша а. «Уж да Октябра вай кийчдаь совгIаташ», — йоах нов. Цолоева.

Каст-каста хувцлора трибуна тIара ораторош. Комсомольций, кагирхой цIерах къамаьл дир ВЛКСМ Наьсарен райкома секретара Ю. Арапиева.

Района къахьегамхой балха толамаш солахара доккха дакъа лаьцнад производства ерригача участкашка болх беш болча комсомольцаша.

Митинге къамаьлаш дир юртбоахама, промышленни предприятей хьалха латтараша, интеллигенце.

Боад болхалла йийкар майда тIа музыка, хилар ловзараш.

А. ГАДАБОРШЕВ.

* * *

ШАЬЛА

ДерзагIа дехкаш гуйран догIа да, хIаьта а Шаьлахой цIейцара чам бобац йоачано.

Майдан тIа гулбелар совхозийн предприятейн бIаьш болхлой, специалисташ, учрежденецка гIулакхе бола нах.

Митинге къамаьл дир Шаьла КПСС райкома секретара нов. Ахмаева.

Цул тIехьагIа къамаьл дир дулхкомбината директора нов. Рогова. Укх шера Октябрь сийна итт бетта планал совгIа 1800 тонн дулхи 500 тонн колбасни изделеши паччахьалкхенна дIаяла аьнна тIайийца декхараш кхоачашдаьд дулхкомбината коллективо йоах оратора.

Кагирхой звеной гIулакхех лаьца дийцар комсомола райкома секретара Габуев Актимира.

Иштта къамаьл дир районни больница керттерча лора Эдербиев Адама.

Митинг чакхъяьлча района клубашка революцен гIулакхаш гойташ дола кинофильмаш хьекхар.

* * *

ГУДЕРМЕС

Октябра революце цIей сийна хоза кийчъяь яр ерригa город. Iуйрийна 10 сахьат даьлча къаьст-къаьста колоннаш а яь В. И. Ленина памятник латтача майдангахьа болабелар демонстранташ.

Демонстраци дIайолайир № 8 йолча профтехучилища дешархой колонна. Колоннана хьалха доккхача алапашца яздаь «Сийле хийла Октябра» яха плакат да.

«Вьетнамо къовсам лоаттабу», «Вьетнам котъяргья» аьнна доккхача алапашца яздаь плакаташ дахьар № 1 йолча школа дешархоша. Велосипедни чархашта тIа а оттаь «Аврора» яхача исторически кема макет яр № 116 школа дешархошка.

Байракхаш хьораши школаши чакхъяннач ул тIехьагIа эггара хьалха тIехйоал Октябра сийна доккхий къахьегама толамаш даьха машиннаькъахой коллектив. Города Сийлен доска тIа дIаязъяьй из.

Машиннаькъахошта тIехьа йоагIа Медицструмент завода къонача болхлой колонна. Укх шерара цIей къаьстта дог гIоздаьнна дезду цар. Укх шера эггара хьалха кхоачашъяьй завода коллективо итт бетта производственни программа. Сахьат совгIа ха яьлар цу дийнахьа вай партецеи правительствацеи шоаш цхьа барт болаш хилар хьахьокха аьнна баьхкача къахьегамхой колоннаш чакхъялале. Демонстраци чакхъянначул тIехьагIа город сакъердаш хилар.

* * *

ОРДЖОНИКИДЗЕВСКАЯ

Сийлахь-боккхача Октябра 49 шу дузача денна хетаь торжественни митинг хилар Орджоникидзевская яхача станице. Митинг хьайийлар Сунженски райисполкома председатела нов. С. Плиева. Митинге доклад йир КПСС Сунженски райкома хьалхарча секретара нов. Варлашкина. Цо тIахьийхар къахьегамхой кхы а дикагIа толамаш дахара.

Митинге къамаьлаш дир колхозий юкъара гIишлощъеча организаце коллективагара нов. Усмачева. «Красная Армия» яхача колхозе хьайбаш лелаеча ферма заведующе нов. Яркина.

Района кагирхошкара гулбеннарашка моаршал хьэттар ВЛКСМ Сунженски райкома секретара нов. Саралиева.

Митинг чакхъяьлча демонстраци хилар.

* * *

МАЛГIАБИК

Октябра сийна яьржача яхье тIайийца хинна социалистически декхараш толамца кхоачашдир «Малгобекнефта» НПУ кIоарга бурув деттача конторай, кхаь мехкдаьтта промыслай коллективаша. Иштта дика къахьийгад гIишлош еча организацеша а. Цудухьа чIоагIа дог гIоздаьнна бар Чкалова цIерахча культура ЦIагIа Октябра сийна хетаьча торжественни собране гулбенна города къахьегамхой викалаш. Собрани хьайийлар къахьегамхой депутатий горсовета председатела заместитела нов. Мордвиновас.

ЧIоагIа раьза хинна хорж собране гулбеннараша почетни президиуме КПСС ЦК политбюро.

Сийлахь-йоккхача октябрьски революце 49 шу дизара хетаь доклад йир КПСС МалгIабика горкома хьалхарча секретара нов. Санькос.

Собране чакхйоалаш гулбеннарашта доккха концерт оттадир.

С. КАРНАЕВ.

ЛадувгIа, хъажа

10 ноябрь, 1966 шу.

РАДИО: 8.45 — «Къона тIехье». 16.00 — Милице болхлой заявкех концерт. 16.30 — Литературни передача (гIалгIай меттала). 17.15 — «Индустриальни Нохч-ГIалгIайче». 17.30 — Советски милице Ди. 18.23 — Советски милице Денна хетаь передача (нохчий меттала). 18.38 — Концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.00 — Берашта. Фаьлгаш (нохчий меттала). Фильм. 18.25 — Телевизионни кердадараш (эрсий гIалгIайн метташка). 18.50 — Советски Iаьдала 50 шу дизарга. Тхона кхоана бIаргагу шин планашка хьежача (нохчий меттала). 19.05 — Дерригдунен кагирхой Ди. 19.25 — Киножурнал. 19.35 — Концерт.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Цlеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-30-91; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахарен, промышленнин, юртбоахамен, культуран, письмойн отделий — 2-25-72; корректорска 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — ответственного секретаря — 2-45-48; отдел партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ04600

Заказ № 5794.